

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Kateřina Procházková

Znalecké dokazování v civilním procesu

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: doc. JUDr. Ing. Radka Zahradníková, LL.M., Ph.D.

Katedra: Katedra občanského práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 25. 9. 2023

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 139 083 znaků včetně mezer.

Diplomantka Kateřina Procházková

V Praze dne 25. 9. 2023

Obsah

Úvod.....	5
1. Teoretická východiska znaleckého dokazování.....	8
1.1. Dokazování obecně a základní zásady dokazování.....	8
1.2. Důkazní prostředky k vyřešení odborné skutkové otázky.....	10
1.3. Funkce znalce a znaleckého posudku v civilním procesu.....	12
1.4. Prameny znaleckého dokazování a znalecké činnosti.....	14
1.4.1. Změny, které přináší nový zákon o znalcích.....	15
1.5. Pojem znalecká činnost, znalec, znalecká kancelář, znalecký ústav.....	18
2. Znalecký posudek.....	21
2.1. Znalecký posudek zadaný soudem.....	21
2.1.1. Skutkové vs. právní závěry při zadávání znaleckého úkolu.....	23
2.2. Znalecký posudek předložený účastníkem řízení.....	24
2.2.1. Problémy spojené s ustanovením § 127a OSŘ.....	25
2.2.2. Nástroj procesní rovnosti nebo nerovnosti?.....	26
2.3. Náležitosti znaleckého posudku a jejich vliv na přezkoumatelnost.....	28
2.3.1. Obsahové náležitosti jako záruka kvality.....	29
2.3.2. Formální náležitosti jako předpoklad přezkoumatelnosti.....	30
3. Hodnocení znaleckého posudku a postupy v případě vad a pochybností.....	33
3.1. Nesprávná rozhodovací praxe soudů.....	33
3.2. Spor o hodnocení věcné stránky znaleckého posudku.....	35
3.3. Kritéria hodnocení znaleckého posudku.....	38
3.3.1. Vliv poměru věrohodnosti na hodnocení důkazu.....	40
3.4. Vady znaleckého posudku a jejich odstraňování.....	42
3.4.1. Výslech znalce a jiné způsoby odstraňování pochybností.....	44
3.5. Revizní znalecký posudek.....	45
3.6. Dílčí shrnutí.....	47
4. Možné legislativní změny.....	49
4.1. Změny ve vztahu k ust. § 127 OSŘ.....	49
4.2. Změny ve vztahu k ust. § 127a OSŘ.....	49
4.2.1. Věcný záměr civilního řádu soudního.....	49
4.2.2. Další možná legislativní řešení.....	51
4.2.3. Inspirace v zahraniční právní úpravě.....	52
4.2.4. Shrnutí.....	54
4.3. Změny ve vztahu k hodnocení znaleckého posudku.....	54

Závěr.....	57
Seznam použitých zdrojů	59
1. Seznam použité literatury.....	59
2. Seznam použitých internetových zdrojů	60
3. Seznam použitých právních předpisů	61
4. Seznam použité judikatury	61
5. Seznam ostatních zdrojů	62
Abstrakt	64
Abstract	65

Úvod

Znalecké dokazování zaujímá v civilním procesu významné místo. Jeho smyslem je poskytnout pomoc soudu při řešení skutkové otázky, jejíž zodpovězení přesahuje běžné (laické) znalosti a vědomosti. Tyto odborné otázky mohou vycházet z nejrůznějších oblastí vědy a techniky. V civilněprávní oblasti se s nimi můžeme setkat například v souvislosti s oceňováním nemovitostí nebo podniků, vyčíslováním náhrad za újmu na zdraví, posuzováním výchovných předpokladů rodičů dítěte, při určování rodičovství nebo při analýze rukopisu, např. při posouzení pravosti podpisu závěti. Ve všech těchto případech přichází soudu (nebo účastníkům) na pomoc znalec, který vypracuje znalecký posudek poskytující profesionální odborné posouzení sporné skutečnosti.

Aktuálnost tématu znaleckého dokazování je dána mimo jiné přijetím nové právní úpravy, konkrétně zákona č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech, který nabyl účinnosti dne 1. 1. 2021 (dále jen „zákon o znalcích“ nebo „ZnalZ“), a jeho v současné době třech prováděcích vyhlášek. Tento zákon upravuje vedle organizačních záležitostí znalecké činnosti například povinné náležitosti znaleckého posudku nebo některá pravidla pro jeho zadávání. Byť se tedy jedná převážně o úpravu veřejnoprávní, nově definována pravidla se významně dotýkají i činnosti soudu v rámci civilního procesu, zejména v souvislosti se zadáváním a hodnocením znaleckého posudku.

Cílem této práce není popsat a zhodnotit kompletní právní úpravu znalectví, ale zaměřit se na činnost soudu, případně účastníků, v souvislosti se znaleckým dokazováním a upozornit na některé problémy s ním spojené. Obecně je mezi potížemi spojenými s činností znalců často připomínán (stále aktuální) nedostatečný počet znalců, jejich nízká odměna nebo časté mediální kauzy přispívající k prohlubování nedůvěry ve znaleckou činnost. Dále je ze strany odborníků často poukazováno na opakované předkládání (často rozporných) znaleckých posudků v soudním řízení, vedoucí k nutnosti revizního znaleckého zkoumání, čímž dochází k nepřiměřenému a zbytečnému prodlužování a prodražování řízení.

Jelikož probrání všech těchto aspektů není s ohledem na rozsah práce možné, zaměřím se jen na ty, které úzce souvisí s dokazováním v civilním procesu. Konkrétně bude cílem se zaměřit na následující problematické aspekty: (i) nesprávné zadání znaleckého úkolu (zejména zaměňování právních a skutkových otázek), (ii) nedostatečná přezkoumatelnost znaleckého posudku, (iii) zadávání znaleckých posudků stranou řízení, (iv) hodnocení znaleckého posudku

a s ním spojené mechanické přejímání závěrů znalce ze strany soudu, a (v) zadávání revizních znaleckých posudků.

Pro účely této práce jsem si stanovila za cíl popsat výše uvedené problémy a určit, zda pramení z nedostatečné právní úpravy či nikoliv, případně zda nová právní úprava přispívá ke zlepšení současné situace. K zodpovězení jsem si proto vymezila následující otázky: (i) *Může nový zákon o znalcích přispět k odstranění některých problémů spojených se znaleckým dokazováním v civilním procesu?* (ii) *Existuje právní řešení, které by eliminovalo problémy, aniž by došlo k narušení smyslu a účelu znaleckého dokazování?*

Vzhledem k tomu, že v současně platném civilněprocesním předpise, kterým je zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen „OSŘ“ nebo „**občanský soudní řád**“), nalezneme pouze dvě ustanovení věnovaná znaleckému dokazování, a to ustanovení § 127 a § 127a OSŘ, je na místě si položit i třetí otázku, a to (iii) *zda je právní úprava znaleckého dokazování v občanském soudním řádu dostatečná.*

Tato práce bude rozdělena do čtyř částí. První část bude věnována obecnému úvodu do procesního dokazování, dále bude vymezena funkce znalce a znaleckého posudku v civilním procesu, přičemž zmíněny budou i jiné důkazní prostředky sloužící k vyřešení odborné skutkové otázky. Jelikož oblast znaleckého dokazování nelze zcela izolovat od veřejnoprávní úpravy znalecké činnosti, budu se v rámci části věnované pramenům právní úpravy zabývat i změnami, které přináší nový zákon č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech účinný od 1. 1. 2021, mimo jiné i v souvislosti s odměnou znalce a změnami v organizaci znalecké činnosti.

Druhá část bude věnována znaleckému posudku jakožto důkaznímu prostředku. Vzhledem k tomu, že znalecké posudky můžeme rozdělit na základní dva typy podle toho, zda se jedná o znalce ustanoveného soudem nebo znalce přibraného stranou řízení, budou v tomto smyslu rozděleny i jednotlivé kapitoly této části. V poslední kapitole se budu podrobněji zabývat náležitostmi posudku podle nové právní úpravy.

Třetí část bude zaměřena na hodnocení znaleckého posudku ze strany soudu. Jelikož pravidla pro hodnocení znaleckého posudku jsou dotvářena primárně na úrovni judikatury a odborné literatury, bude nejprve nastíněn vývoj rozhodovací praxe soudů. Následně budou shrnuta zde definovaná kritéria hodnocení znaleckého posudku. Závěr části bude věnován revizním znaleckým posudkům.

Cílem poslední části této práce bude zamyšlení nad dalším směřováním právní úpravy a možnými legislativními změnami za účelem odstranění problémů spojených se znaleckým dokazováním popsaných v předchozích částech diplomové práce. Blíže se zaměřím na znalecké posudky účastníků řízení podle ust. § 127a občanského soudního řádu, konkrétně na význam a potřebu tohoto institutu, jakož i na možné způsoby eliminace stávajících potíží. Součástí bude i zhodnocení vlivu nové úpravy znalecké činnosti na hodnocení posudku ze strany soudu.

1. Teoretická východiska znaleckého dokazování

1.1. Dokazování obecně a základní zásady dokazování

Právo na spravedlivý proces předpokládá, že soud při poskytování ochrany právům pravdivě a úplně zjistí skutkový stav a na jeho základě spravedlivě rozhodne.¹ K tomu slouží proces dokazování. Má-li být zajištěno právo na spravedlivý proces, musí proces dokazování probíhat podle předem vymezených zákonných pravidel a v souladu s obecnými zásadami.

V civilním procesu se role soudu mění v závislosti na tom, zda se jedná o řízení sporné či nesporné. V případě sporného řízení je účelem dokazování především to, aby se soudce přesvědčil, zda lze tvrzení některého z účastníků považovat za pravdivé, či nikoliv.² Jelikož je sporné řízení ovládáno zásadou projednací, soud se zabývá zásadně jen skutečnostmi, které byly tvrzeny účastníky řízení.³ Naproti tomu nesporné řízení je ovládáno zásadou vyšetřovací, a soud může provést i jiné důkazy potřebné ke zjištění skutkového stavu, než které byly účastníky navrhovány.⁴

Nezbytným předpokladem pro vynesení spravedlivého rozhodnutí vždy bude na jedné straně správné zjištění skutkového stavu, na straně druhé znalost práva ze strany soudu, který na základě výsledků dokazování aplikuje příslušnou právní normu a věc rozhodne. Teorie proto rozlišuje mezi dvěma druhy poznatků, a to mezi poznatky skutkovými a poznatky právními.⁵ Rozlišení skutkových a právních otázek však může v praxi činit obtíže, neboť některé právní otázky mají vždy skutkový základ, např. u posouzení otázky dobré víry, či u otázky příčinné souvislosti mezi jevy.⁶ Rozlišování mezi skutkovými a právními otázkami má zásadní význam i v případě znaleckých posudků, o čemž bude pojednáno v následujících kapitolách.

Ke zjištění skutkového stavu slouží soudu důkazní prostředky. Ty jsou v české procesní úpravě stanoveny demonstrativně, neboť dle ustanovení § 125 OSŘ mohou za důkaz sloužit všechny prostředky, jimiž lze zjistit stav věci. Ustanovení pokračuje demonstrativním výčtem jednotlivých důkazních prostředků, kterými jsou zejména výslechy svědků, znalecký posudek, zprávy a vyjádření orgánů, fyzických a právnických osob, notářské nebo exekutorské zápisy a jiné listiny, ohledání a výslechy účastníků.

---

¹ LAVICKÝ, Petr. *Důkazní břemeno v civilním řízení soudním*. Praha: Leges, 2017, 13 s.

² HROMADA, Miroslav. § 120. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, 611 s.

³ HROMADA, Miroslav. § 120 In: SVOBODA (2021) *Občanský soudní řád. Komentář*, 612 s.

⁴ Srov. ust. § 21 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních.

⁵ WINTEROVÁ, Alena. In: WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní. Díl první: řízení nalézací*. 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018, 225-226 s.

⁶ Tamtéž.

Od důkazních prostředků je třeba odlišit pojem důkaz, byť v praxi k důslednému rozlišování těchto pojmů nedochází, a často tak nečiní ani zákonodárce. V teorii je za důkaz v procesním smyslu označován výsledek dokazování, tedy prokázání pravdivosti či nepravdivosti tvrzené skutečnosti.⁷

Předmětem dokazování jsou tedy rozhodné skutečnosti, resp. tvrzení účastníků o nich. Některé skutečnosti jsou však z dokazování vyloučeny již z jejich povahy. Jsou to například ty skutečnosti, o nichž strany uvádějí shodná tvrzení, skutečnosti obecně známé (tzv. notoriety) nebo právní předpisy České republiky uveřejněné ve Sbírce zákonů. Objektivní právo totiž není rozhodnou skutečností, kterou by bylo třeba dokazovat, neboť soudce je profesionál a uplatní se všeobecná zásada *iura novit curia*, tedy soud zná právo.⁸

Celý proces dokazování se rozpadá do několika částí. První fází je navrhování nebo též označování důkazů (resp. důkazních prostředků). Ve sporném řízení je navrhování důkazních prostředků časově omezeno z důvodu uplatnění zásady koncentrace řízení, a to do skončení přípravného jednání, příp. do skončení prvního jednání ve věci nebo ve zvlášť stanovené lhůtě.⁹ Po první fázi následuje obstarávání důkazů. V této fázi soud kupříkladu předvolává svědky, obstarává listiny či ustanovuje znalce. Třetí fází je provádění důkazů, které se koná zásadně na jednání, v mimořádných případech i mimo jednání. Poslední fází je hodnocení důkazů soudem, tedy vyvozování závěrů ze zjištěných výsledků dokazování.¹⁰

S poslední etapou, tj. s hodnocením důkazů, je spjata i ústřední zásada dokazování, a to zásada volného hodnocení důkazů. Ta je výslovně vyjádřena v ustanovení § 132 OSŘ, podle kterého: „*Důkazy hodnotí soud podle své úvahy, a to každý důkaz jednotlivě a všechny důkazy v jejich vzájemné souvislosti; přitom pečlivě přihlíží ke všemu, co vyšlo za řízení najevo, včetně toho, co uvedli účastníci.*“ Protikladem zásady volného hodnocení důkazů je tzv. legální teorie důkazní, podle které určuje důkazní sílu jednotlivých důkazních prostředků zákon.¹¹ Ta se v současnosti vzhledem k nutnosti zajištění práva na spravedlivý proces neuplatňuje. Zákon nemůže přisuzovat důkazním prostředkům různou důkazní sílu, neboť hodnocení důkazů představuje složitý myšlenkový postup, kdy soud dospívá jednak k dílčím, jednak ke komplexním

---

⁷ HROMADA, Miroslav. In: ZAHRAVNÍKOVÁ, Radka a kol. *Civilní právo procesní*. 3. aktualizované vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2018, 226 s.

⁸ HROMADA, Miroslav. In: ZAHRAVNÍKOVÁ (2018) *Civilní právo procesní*, 234 s.

⁹ Ust. § 250d odst. 1 OSŘ.

¹⁰ WINTEROVÁ, Alena. In: WINTEROVÁ (2018) *Civilní právo procesní*, 248 s.

¹¹ STAVINHOVÁ, Jaruška. Zásada volného hodnocení důkazů. In: HENDRYCH, Dušan a kol. *Právní slovník*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, 1370 s.

závěrům o věrohodnosti získaných poznatků, a to též za použití logického myšlení.¹² Je na soudci, aby na základě těchto úvah určil, které důkazy jsou spolehlivé, přesvědčivé, relevantní pro danou věc, a které nikoliv. V souladu s touto zásadou tedy žádný z důkazních prostředků nemůže mít mezi ostatními privilegované postavení, přičemž uvedené se pochopitelně vztahuje i na znalecký posudek.¹³

Konečně, každý proces musí být veden v souladu se zásadou hospodárnosti a procesní ekonomie vyjadřující požadavek, aby ochrana práv byla poskytnuta rychle, účinně a bez zbytečných nákladů. Mimořádný důraz je přitom kladen na rychlost řízení, neboť pouze rychlá ochrana práv může být dostatečně účinná. Účastníci se v případě nepřiměřeně dlouho trvajících soudního řízení ocitají ve stavu právní nejistoty a postupně ztrácejí zájem na jeho výsledku.¹⁴ Nežádoucí zdlouhavost řízení může být způsobena nemožností regulovat činnost soudu stanovením procesním lhůt, ale také složitostí jednotlivých případů nebo rozhodováním ve více instancích¹⁵. V některých případech může být zdlouhavost řízení spojena též s opakovaným dokazováním znaleckými posudky.

1.2. Důkazní prostředky k vyřešení odborné skutkové otázky

V rámci objasňování skutkového stavu může nastat situace, kdy k posouzení rozhodných skutečností budou zapotřebí odborné znalosti. Ty lze definovat jako znalosti, které přesahují běžný rámec vědomostí, a k nimž je potřebná určitá odborná znalost a zkušenost¹⁶ (typicky určité odborné vzdělání a praxe). Jelikož soudce je profesionálem v oblasti práva, nelze od něj očekávat, že by oplýval veškerými znalostmi z jiných než právních oborů. Pokud tedy bude nutné posoudit některé skutečnosti z odborného hlediska, bude na místě, aby soud ustanovil znalce, který může soudu i účastníkům řízení poskytnout profesionální posouzení řešené otázky. Vedle ustanovení znalce má však soudce k dispozici i jiné důkazní prostředky, které může, a v některých případech má dokonce povinnost, k vyřešení odborné skutkové otázky využít. Jedná se zejména o odborné vyjádření, příp. žádost o sdělení skutečností významných pro řízení a rozhodnutí podle ustanovení § 128 OSŘ.¹⁷

---

¹² BUREŠ, Jaroslav. § 132. In: DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád I, II*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 914.

¹³ ULLRICH, Ladislav. In: ŠEVČÍK, Petr, ULLRICH, Ladislav. *Znalecké právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, 226 s.

¹⁴ WINTEROVÁ, Alena. In: WINTEROVÁ (2018) *Civilní právo procesní*, 73 s.

¹⁵ Tamtéž.

¹⁶ HROMADA, Miroslav. § 127. In: SVOBODA (2021) *Občanský soudní řád. Komentář*, 631 s.

¹⁷ JIRSA, Jaromír. In: JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha II. §79-180 občanského soudního řádu*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, 333 s.

Odborné vyjádření je zakotveno hned ve větě první ust. § 127 odst. 1 OSŘ, podle které „závisí-li rozhodnutí na posouzení skutečností, k nimž je třeba odborných znalostí, vyžádá soud u orgánu veřejné moci odborné vyjádření.“ Teprve v případě, že posuzovaná otázka je natolik složitá, že odborné vyjádření není dostačující nebo je-li pochybnost o jeho správnosti, „ustanoví soud znalce“ (srov. ust. § 127 odst. 1 věta druhá). Smyslem této hierarchie je nezatěžovat znalce triviálními úkoly, které lze vyřešit pomocí odborného vyjádření a zpravidla s nižšími náklady a nižší časovou náročností než znalecký posudek.¹⁸ Odborná vyjádření však poskytují pouze orgány veřejné moci a na rozdíl od znaleckého posudku jsou vždy listinným důkazem, kdy zákon nedává prostor pro případný výslech zpracovatele.

O tom, nakolik je posuzovaná otázka složitá, si soud rozhodne sám, a v návaznosti na to si buď vyžádá odborné vyjádření nebo rovnou přistoupí k ustanovení znalce. Odborné vyjádření je na místě použít zejména v situacích, kdy příslušný orgán veřejné moci disponuje požadovanými informacemi již na základě své působnosti, např. stavební úřad může posoudit, zda má stavba vlastnosti vyžadované pro její kolaudaci.¹⁹

Méně složité otázky mohou být vyřešeny také žádostí soudu o sdělení skutečností dle univerzálně použitelného ustanovení § 128 OSŘ, které stanoví následující: „Každý je povinen bezplatně na dotaz sdělit soudu skutečnosti, které mají význam pro řízení a rozhodnutí.“ Skutečnosti významné pro rozhodnutí a řízení si v souladu s tímto ustanovením může soud vyžádat od kohokoliv, a ten má povinnost je na výzvu poskytnout. Podle Jirsy nic nebrání ani tomu, aby si soud tyto informace vyžádal od znalce, pokud potřebuje expertní názor v jednodušších případech.²⁰ Takové vyjádření však soud při jednání provede opět jako listinný důkaz.

Jestliže určité odborné otázky v rámci posuzování rozhodných skutečností v řízení vyvstanou, soud musí postupovat podle právních norem, kdy si nemůže tyto otázky zodpovědět dle své vlastní úvahy, a to ani v případě, kdy by potřebné odborné znalosti sám měl.²¹ Pokud by si totiž soud mohl odborné otázky posoudit sám, mohlo by dojít k porušení zásady předvídatelnosti rozhodnutí a rovnosti stran, neboť účastníci by se v důsledku toho, že jim odborná problematika nebyla dostatečně vysvětlena (například znalcem), nemohli vyjádřit ke všem skutečnostem a důkazům.²² Křístek dále jako důsledek výše uvedeného postupu dodává, že „účastníci řízení by

---

¹⁸ Tamtéž.

¹⁹ SVOBODA, Karel. *Řízení v prvním stupni. Civilní proces z pohledu účastníka*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, 558 s.

²⁰ JIRSA, Jaromír. In: JIRSA (2019) *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář*, 334 s.

²¹ HROMADA, Miroslav. § 127. In: SVOBODA (2021) *Občanský soudní řád. Komentář*, 631 s.

²² JIRSA, Jaromír. In: JIRSA (2019) *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář*, 333 s.

pak nemohli argumentovat a přesvědčovat soud o otázkách skutkových a nebyla by dodržena [ani] procesní zásada projednací a zásada ústnosti. [...] Soudce si na danou věc učinil úsudek sám, aniž by dovolil tento úsudek zkontrolovat a podrobit kritice procesních stran“.²³

K vyřešení odborné otázky může soudu dále posloužit i znalecký posudek zpracovaný v rámci jiného řízení, např. trestního. Nejvyšší soud v této souvislosti shledal, že v takovém případě bude mít takový posudek opět povahu listinného důkazu.²⁴

Nemá-li soud k dispozici žádný z výše uvedených důkazních prostředků k zodpovězení odborné otázky, ať už pro její složitost, nebo má-li i po obdržení odborného vyjádření pochybnost o jeho správnosti, nezbude mu jiné řešení než se vydat cestou ustanovení znalce.

1.3. Funkce znalce a znaleckého posudku v civilním procesu

Osoby se zvláštní odbornou znalostí hrály důležitou roli při rozhodování soudů již v poměrně dávné historii. Přesný okamžik nástupu znalectví však nelze s jistotou určit, jelikož znalecká činnost úzce souvisí s rozvojem techniky a společenských oborů, kdy každý z těchto oborů se v čase vyvíjel jinak, a proto je odlišný i okamžik vzniku znalectví v jednotlivých vědních oblastech.²⁵ Mezi první z těchto oblastí lze nepochybně zařadit soudní lékařství či odhad cen nemovitostí, kdy záznamy o znalecké činnosti, jak bychom ji dnes nazvali, sahají až do 17. století a v případě soudního lékařství jsou počátky zaznamenány ještě mnohem dříve.²⁶

Role znalce se však v čase měnila. Zatímco na počátku byl znalec vnímán spíše jako odborný svědek, postupem času se jeho role vyvinula až do dnešní podoby, kdy má ve většině právních řádů pozici osoby zúčastněné na řízení se specifickými právy a povinnostmi.²⁷ Zvláštním nástrojem znalce je poté znalecký posudek, který v českém právu řadíme mezi základní důkazní prostředky.

Ačkoliv se postavení znalce postupně vyvíjelo, lze shrnout, že v současné době je jeho role v civilním procesu nezastupitelná. Samotný znalec je pochopitelně zastupitelný jiným znalcem

---

²³ KRÍSTEK, Lukáš. *Znalectví*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 36 s.

²⁴ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 11. 2001, sp. zn. 25 Cdo 347/2000: „*Písemné znalecké posudky zpracované v jiné věci mají povahu listinného důkazu a mohou tak v jiném řízení sloužit jako důkaz k otázkám, jejichž posouzení vyžaduje odborných znalostí.*“

²⁵ KRÍSTEK, Lukáš. In: KRÍSTEK, Lukáš, BÜRGER, Pavel, VUČKA, Jan. *Zákon o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech. Komentář*. Praha: Leges, 2021, 7 s.

²⁶ KRÍSTEK (2013) *Znalectví*, 19-20 s.

²⁷ DÖRFL, Luboš. *Znalec a znalecký posudek v civilním procesu*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, 11 s.

z daného oboru, hovoříme-li však o úloze znalce, kterou sehrává v civilním procesu, ta je skutečně nenahraditelná, neboť znalec nemůže být nahrazen ani soudcem ani svědkem.²⁸

K tomu, co je úkolem znalců v soudním řízení, se vyjádřil Ústavní soud, který výstižně shrnul, že: „*V soudním řízení je znalec osobou, která prostřednictvím svých odborných znalostí posuzuje skutečnosti, které mu byly soudem k posouzení určeny a ve znaleckém posudku sděluje výsledek tohoto posouzení.*“²⁹

Je však třeba připomenout, že vedle role „pomocníka soudu“ znalec vždy plnil též důležitou společenskou roli, neboť znalci nevyvíjí činnost pouze ve vztahu k orgánům veřejné moci, např. v soudních řízeních, ale zpracovávají znalecké posudky i pro osoby soukromého práva, typicky v případě ocenění nemovitostí pro účely kupní smlouvy.³⁰

Ve všech případech má znalec při řešení zadaného úkolu postupovat nestranně a pokusit se předložit soudu a účastníkům přesvědčivý, neutrální a přezkoumatelný náhled na věc. Cílem znalce není být při řešení otázky originální, nýbrž nabídnout spolehlivou metodu řešení odborné otázky a vysvětlit danou problematiku takovým způsobem, kterému porozumí i průměrně vzdělaný člověk, který sice nemá požadované znalosti a zkušenosti, ale je schopen logické úvahy a kritického myšlení, aby mohl problematice porozumět.³¹

Co se týče funkce samotného znaleckého posudku v civilním procesu, již bylo řečeno, že jej řadíme mezi základní důkazní prostředky. Skutečnost, že znalecký posudek je dílem odborníka, mu ale nepropůjčuje vyšší důkazní sílu než jakýmkoliv jiným důkazům. Definici znaleckého posudku v právních předpisech nenajdeme, je však možné jej definovat skrze účel, který plní. Například Dörfl popisuje znalecký posudek jako „*důkaz, jehož využití se váže k zákonem stanovenému účelu posuzování odborných otázek*“ a „*výsledek využití odborných znalostí, nikoli bezprostředního subjektivního vnímání*“.³²

V této souvislosti je třeba odlišit výsledek subjektivního vnímání a výsledek subjektivního posouzení. Znalec nikdy nepopisuje skutečnosti, které sám subjektivně vnímal, čímž se odlišuje od svědka. Znalecký posudek však bude vždy výsledkem znalceva subjektivního posouzení určitých skutečností,³³ neboť k tomuto posouzení využívá své vlastní odborné znalosti

---

²⁸ KRÍSTEK, Lukáš. In: KRÍSTEK (2021) *Zákon o znalcích. Komentář*, 2 s.

²⁹ Usnesení Ústavního soudu ze dne 27. 10. 2005, sp. zn. II. ÚS 153/04.

³⁰ DÖRFL, Luboš. § 31. In: DÖRFL, Luboš, KRYSL, Alexandr, LEHKÁ, Markéta, VISINGER, Radek. *Zákon o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, 4 s.

³¹ ŠIMEK, Karel. In: KRÍSTEK (2021) *Zákon o znalcích. Komentář*, předmluva, s. XII.

³² DÖRFL (2020) *Znalec a znalecký posudek v civilním procesu*. 93 s.

³³ ULLRICH, Ladislav. In: ŠEVČÍK (2015) *Znalecké právo*, 216 s. a zde citovaná judikatura (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2007, sp. zn. 33 Odo 324/2005).

a pochopitelně nikdy nemůže soudu a účastníkům předložit zcela objektivní výsledek zkoumání. To je také důvodem, proč se posudky různých znalců, byť srovnatelně vzdělaných, mohou ve stejném posouzení lišit, a to někdy i zásadně.³⁴

Znalec a znalecký posudek mají tedy v civilním procesu nenahraditelnou důkazní funkci. Někdo by přesto mohl namítnout, že ve sporném řízení jsou to účastníci, kdo má povinnost tvrzení a důkazní a není proto na místě, aby tuto činnost za účastníky suploval soud, např. tím, že ustanoví znalce. Je však třeba si uvědomit, že znalecký posudek nebo odborné vyjádření nesměřuje k samotnému poznání skutkového děje, ale pouze k jeho odborné interpretaci.³⁵ Jedna věc je skutkový děj popsat a zdokumentovat, jiná věc je tento skutkový děj odborně pochopit. Je tedy na soudu, aby zvážil, zda k pochopení konkrétní skutečnosti postačuje jen obecné, a nikoliv i odborné poznání.³⁶ Lze tedy shrnout, že ustanovení znalce, příp. institut odborného vyjádření, nemá žádný vliv na povinnost účastníku tvrdit rozhodné skutečnosti a navrhnout důkazy.

Závěrem této kapitoly je třeba upozornit na to, že znalecký posudek může mít v civilním procesu zásadně dvě podoby, a to v závislosti na tom, zda byl vyžádán soudem, či zda byl předložen účastníkem řízení. Základní úloha znaleckého posudku bude zřejmě v obou případech stejná, tedy získat odborný náhled na posuzovanou skutečnost. Možnost účastníků předložit soudu vlastní znalecký posudek (za předpokladu, že jsou splněny jeho zákonné náležitosti) je nepochybně praktické řešení, nicméně s sebou přináší i řadu problémů, o kterých bude řeč v následujících kapitolách. Cílem účastníka předkládajícího znalecký posudek totiž zpravidla nebude pouze snaha o získání profesionálního posouzení (jako v případě nestranného soudce), ale nepochybně také snaha o naklonění znalce ve svůj prospěch s cílem zvýšit své šance na vítězství sporu.

1.4. Prameny znaleckého dokazování a znalecké činnosti

Právní úprava znalectví se dělí do dvou základních rovin. Jednou rovinou je organizace znalecké činnosti a její výkon, která je převážně veřejnoprávního charakteru, a která dále reguluje například podmínky výkonu znalecké činnosti, náležitosti znaleckého posudku, dohled nad znalci nebo jejich odměňování. Tato oblast znalectví je v českém právním řádu upravena samostatným zákonem, v současné době zákonem č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech účinným od 1. 1. 2021.

---

³⁴ WINTEROVÁ, Alena. Znalec a znalecký posudek v civilním soudním řízení. *Soudce: časopis Soudcovské unie České republiky*. 2017, č. 1, 9 s.

³⁵ SVOBODA (2019) *Řízení v prvním stupni. Civilní proces z pohledu účastníka*, 564 s.

³⁶ Tamtéž.

Druhou, procesní rovinu právní regulace, tvoří znalecké dokazování, tj. právní úprava znaleckého posudku jako důkazního prostředku, kterou nalezneme zejména v občanském soudním řádu. Konkrétně se jedná o ustanovení § 127, které upravuje znalecký posudek a odborné vyjádření, a dále ustanovení § 127a, které upravuje znalecký posudek předložený účastníkem řízení. Vedle občanského soudního řádu je úprava dokazování znaleckým posudkem pochopitelně obsažena i v jiných procesních řádech, zejména v předpisech upravujících trestní a správní řízení. Jelikož cílem této práce je rozbor znaleckého dokazování pouze v civilním procesu, není zde prostor se úpravou v jiných procesních předpisech blíže zabývat.

1.4.1. Změny, které přináší nový zákon o znalcích

Současný zákon o znalcích účinný od 1. 1. 2021 nahradil původní zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících (dále jen „**zákon o znalcích z r. 1967**“), který byl již řadu let terčem kritiky za mnohé nedokonalosti, zejména pro svou zastaralost a některá nesystémová řešení. Důvodová zpráva k novému zákonu o znalcích uvádí na prvním místě problémy spojené se vznikem znaleckého oprávnění a odměňováním znalců, dále pak nedostatečné sankční mechanismy a neexistenci možnosti věcného přezkoumání znaleckých posudků a jejich kvality.³⁷ Dále důvodová zpráva jako motiv pro přijetí nové právní úpravy výslovně uvádí četné mediální kauzy, které negativně ovlivňují veřejnost a znevažují důvěru ve znaleckou činnost a její odborný výkon.³⁸ Nový zákon o znalcích tak přináší mnohé změny, z nichž některé se týkají postavení znalců a dohledu nad výkonem znalecké činnosti. Další významné změny byly přijaty také v otázce organizace znalectví.

Spolu s novým zákonem o znalcích byly s účinností od 1. 1. 2021 přijaty i nové prováděcí vyhlášky Ministerstva spravedlnosti. Konkrétně se jedná o vyhlášku č. 503/2020 Sb., o výkonu znalecké činnosti (dále jen „**vyhláška o výkonu znalecké činnosti**“), vyhlášku č. 505/2020 Sb., kterou se stanoví seznam znaleckých odvětví jednotlivých znaleckých oborů (dále jen „**vyhláška o znaleckých odvětvích**“ a vyhlášku č. 504/2020 Sb., o znalečném (dále jen „**vyhláška o znalečném**“). V případě posledně jmenované vyhlášky již dokonce došlo k její novelizaci ve vztahu k výši odměny znalce, a to s účinností od 1. 1. 2023³⁹.

Jedna ze zásadních změn, kterou nový znalecký zákon přináší, se týká možnosti přístupu k výkonu znalecké činnosti, kdy nová právní úprava zavádí přísnější podmínky pro jmenování

---

³⁷ Důvodová zpráva k zákonu č. 254/2019 Sb. o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech, č. 254/2019 Dz, bod 1.

³⁸ Tamtéž.

³⁹ Novelizováno vyhláškou Ministerstva spravedlnosti č. 370/2022 Sb., kterou se mění vyhláška č. 504/2020 Sb., o znalečném.

znalcem. Zejména se jedná o novou povinnost znalce složit odbornou vstupní zkoušku, která se bude skládat z obecné části, kde budou ověřovány znalosti právních předpisů upravující výkon znalecké činnosti, a ze zvláštní části, kde bude úkolem znalce vypracovat zkušební znalecký posudek z daného oboru a odvětví.⁴⁰ Zásadním rozdílem oproti předchozí úpravě je vznik nároku na jmenování znalcem po splnění zákonných podmínek a omezení široké diskreční pravomoci orgánů veřejné moci při jmenování znalců (tzn. již není možné odmítnout uchazeče z důvodu vysokého počtu znalců již zapsaných pro dané odvětví či specializaci).⁴¹ Znalci, kteří ke dni účinnosti nového znaleckého zákona již měli oprávnění k výkonu znalecké činnosti, zůstanou i nadále zapsáni v seznamu znalců, nejpozději do 5 let od účinnosti nového zákona se však musejí podrobit obecné části vstupní zkoušky; v opačném případě jim znalecké oprávnění po uplynutí 5 let zanikne.⁴²

Zákon dále v ustanovení § 22 zavádí novou povinnost znalce být pojištěn pro případ vzniku povinnosti nahradit újmu způsobenou v souvislosti s výkonem znalecké činnosti. Zákonodárce přitom v daném ustanovení použil dosti obecnou formulaci, kdy znalec musí být pojištěn „*tak, aby výše limitu pojistného plnění byla úměrná možným újmám, které lze v rozumné míře předpokládat*“. Je tak zohledněna individuálnost jednotlivých znaleckých oborů a možnost pojištění vhodně přizpůsobit, kdy např. znalec oceňující podniky může v důsledku chyby zkreslit výsledné ocenění v řádu stovek milionů korun, kdežto u znalce oceňující běžně používané movité věci bude potenciální riziko podstatně nižší.⁴³ Podrobnosti k minimálnímu limitu pojistného plnění blíže stanoví vyhláška o výkonu znalecké činnosti.⁴⁴

Zavedení povinnosti složit vstupní zkoušku a povinnost pojištění znalců sice nejsou jediné změny zavedené novým znaleckým zákonem, je však zřejmé, že i tyto dvě změny samy o sobě představují podstatné zpřísnění podmínek výkonu znalecké činnosti a mohou mít zásadní vliv na motivaci osob vůbec uvažovat nad kariérou znalce. Na druhou stranu je nanejvýš žádoucí, aby zákonodárce kladl na znalce vysoké požadavky, a tím zajistil i vysoký standard kvality výkonu znalecké činnosti.

S výše uvedeným souvisí i změny v odměňování znalců. Odměnu znalce spolu s náhradou hotových výdajů a náhradou za ztrátu času (včetně času stráveného na cestě) souhrnně označujeme

---

⁴⁰ Srov. ustanovení § 10 odst. 1 ZnalZ. Další podrobnosti ohledně vstupní zkoušky znalce stanoví vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 503/2020 Sb., o výkonu znalecké činnosti.

⁴¹ DÖRFL (2020) *Znalec a znalecký posudek v civilním procesu*, 49 s.

⁴² Srov. ustanovení § 46 ZnalZ.

⁴³ DÖRFL (2020) *Znalec a znalecký posudek v civilním procesu*, 53 s.

⁴⁴ Ustanovení § 38 vyhlášky o výkonu znalecké činnosti.

jako tzv. znalečné⁴⁵. Zde je třeba rozlišovat mezi situací, kdy znalecký posudek zadává soukromý subjekt a odměna znalce je stanovena smluvně, a situací, kdy je zadavatelem orgán veřejné moci. V takovém případě je odměna znalce stanovena vyhláškou Ministerstva spravedlnosti č. 504/2020 Sb., o znalečném.

S účinností k 1. 1. 2021 došlo k dlouho očekávané změně, a to k navýšení hodinové sazby odměny znalce, kdy z původní sazby 100 - 350 Kč na hodinu došlo k navýšení sazby na 300 - 450 Kč, a to v závislosti na množství účelně vynaložené práce (kvantitativní stránka) a stupni odborné náročnosti vyžadované k provedení znaleckého úkonu (kvalitativní stránka).⁴⁶ Toto nepatrné navýšení odměny znalce bylo však po přijetí nového znaleckého zákona opět podrobena kritice. Zde je třeba upozornit, že sazba odměny znalce za jednu hodinu práce ve výši 100 - 350 Kč byla stanovena vyhláškou ministerstva č. 432/2002 Sb., s účinností od 1. 1. 2003, a od této doby zůstala až do účinnosti nového zákona o znalcích v roce 2021 (tj. 18 let) nezměněna.

Není překvapením, že tato nově stanovená výše odměny nenaplnila očekávání mnohých znalců. Někteří autoři poukazovali zejména na skutečnost, že toto nepatrné navýšení nebude vzhledem k přísnějším podmínkám vzniku znaleckého oprávnění pro znalce dostatečnou motivací, naopak, špatně nastavená odměna může působit demotivačně, zvláště ve vysoce kvalifikovaných oborech, jako je např. zdravotnictví nebo informační a komunikační technologie, ve kterých je možné dosáhnout mnohem vyššího výdělku jinou než znaleckou činností.⁴⁷ Výše odměny, která je nastavena neproporčně k vysoké míře odpovědnosti a náročnosti zpracování znaleckého úkolu, může přitom vést k dalšímu úbytku znalců (který je v naší společnosti již dnes kritický), ke zhoršení kvality zpracování znaleckých posudků a v nejhorším případě také k hrozbě vzniku korupce.⁴⁸

Zákonodárce proto reagoval na negativní ohlasy ze strany odborné veřejnosti a s účinností od 1. 1. 2023 navýšil odměnu znalců na 800 - 1.000 Kč za hodinu účelně vynaložené práce.⁴⁹ Tuto výši odměny dle mého názoru již lze považovat za adekvátní vzhledem ke zvýšeným požadavkům na výkon znalecké činnosti.

Další významný zásah z hlediska organizačního představuje přesun veškeré agendy znalců na Ministerstvo spravedlnosti, tzn. opuštění dělené příslušnosti mezi ministerstvo a krajské soudy

---

⁴⁵ Ustanovení § 30 ZnalZ.

⁴⁶ VISINGER, Radek. § 31. In: DÖRFL (2021) *Zákon o znalcích. Komentář*, 278 s.

⁴⁷ Autorský kolektiv Rozumné právo. Je třeba přijmout novou koncepci odměňování znalců. *Rozumné právo*. [online]. 2021 [cit. 2023-02-06].

⁴⁸ Tamtéž.

⁴⁹ Srov. Vyhláška č. 370/2022 Sb., kterou se mění vyhláška č. 504/2020 Sb., o znalečném.

a jejich předsedy, jejichž úkolem bylo až do účinnosti nového znaleckého zákona vedení znaleckých seznamů i dozorová kompetence nad výkonem znalecké činnosti. Od 1. 1. 2021 tak dochází jednak k centralizaci dohledu nad výkonem znalecké činnosti, jednak k založení pravomoci Ministerstva spravedlnosti k veškeré rozhodovací činnosti týkajících se zápisů v seznamech znalců.⁵⁰

V neposlední řadě, znalecký zákon v ust. § 29 nově zavádí povinnou elektronickou evidenci znaleckých posudků spravovanou ministerstvem, která má zajistit jednodušší a rychlejší výkon dohledu, dále umožnění elektronického nahlížení do znaleckých deníků a automatické vytváření statistik a vyhodnocování údajů.⁵¹

1.5. Pojem znalecká činnost, znalec, znalecká kancelář, znalecký ústav

Nový zákon o znalcích na rozdíl od předchozí právní úpravy definuje pojem znalecká činnost, a to hned v ustanovení § 1 odst. 1, podle kterého se znaleckou činností rozumí „*provádění znaleckých úkonů, zejména zpracování a podání znaleckého posudku, jeho doplnění nebo vysvětlení, a činnost, která bezprostředně směřuje k podání znaleckého posudku, jeho doplnění nebo vysvětlení.*“ Znalecká činnost ve smyslu znaleckého zákona tak zahrnuje nejen podání znaleckého posudku pro účely soudního nebo jiného řízení na žádost orgánu veřejné moci, ale i činnost znalce vyvíjenou na žádost jakékoliv osoby soukromého práva.

Zároveň, znaleckou činnost v současné době sice vnímáme jako samostatné podnikání, dosažení zisku však není jejím jediným smyslem, neboť současně plní i důležitou společenskou funkci.⁵² Celospolečenský význam znalecké činnosti se projevuje např. v požadavku jejich nestrannosti, složení slibu, povinném pojištění, náročnému procesu vzniku oprávnění nebo vysoké míře odpovědnosti.⁵³ To bylo promítnuto i do zákona o znalcích, který mezi základní povinnosti znalce při výkonu znalecké činnosti řadí povinnost vykonávat tuto činnost s odbornou péčí, nezávisle, nestranně a ve sjednané nebo stanovené době (srov. ust. § 1 odst. 3 ZnalZ).

Podle zákonné definice směřuje veškerá činnost znalce k vypracování a podání znaleckého posudku, což je také jeho hlavním úkolem. V soudním řízení ale činnost znalce podáním posudku nekončí, neboť mu může být následně uložena povinnost dostavit se k soudnímu jednání a obhájit

---

⁵⁰ LEHKÁ, Markéta. § 3. In: DÖRFL (2021) *Zákon o znalcích. Komentář*, 38 s.

⁵¹ Důvodová zpráva k zákonu č. 254/2019 Sb. o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech, č. 254/2019 Dz, k § 29 odst. 1.

⁵² DÖRFL (2020) *Znalec a znalecký posudek v civilním procesu*, 16 s.

⁵³ DÖRFL, Luboš. § 1. In: DÖRFL (2021) *Zákon o znalcích. Komentář*, 6-7 s.

zde své závěry, zpravidla pokud účastníci kladou dotazy nebo v případě vzniku pochybností o správnosti jeho zjištění.⁵⁴

Tomu, jakou plní znalec funkci ve společnosti a v civilním procesu byla věnována předchozí kapitola. Dosud jsem se však nezabývala samotným pojmem *znalec* ve smyslu zákonné definice, respektive faktem, že vykonávat znaleckou činnosti nemusejí jen znalci jakožto fyzické osoby, ale i jiné subjekty. Okruh těchto subjektů definuje zákon o znalcích v ust. § 2 odst. 2. Jak už název zákona napovídá, jsou jimi znalci, znalecké kanceláře a znalecké ústavy.

Samostatný výkon znalecké činnosti znalcem - osobou fyzickou - představuje nejjednodušší formu. Pokud znalec nechce vykonávat znaleckou činnost samostatně, může ji vykonávat jako zaměstnanec, společník nebo člen znalecké kanceláře.⁵⁵ Znaleckou kancelář se mohou stát pouze právnické osoby soukromého práva, pokud splní zákonné podmínky. Jednou z těchto podmínek je podle ust. 6 odst. 1 ZnalZ výkon znalecké činnosti prostřednictvím nejméně dvou znalců. Znalec přitom může být členem pouze jedné znalecké kanceláře, a zároveň je vyloučena možnost, aby znaleckou činnost vykonával samostatně. Zásadní podmínkou je, že do seznamu znalců lze zapsat pouze znaleckou kancelář, která je obchodní korporací. Nemůže tak být subjektem jiné právní formy než obchodní korporace, např. spolek, obecně prospěšná společnost nebo veřejná vysoká škola.⁵⁶ Mezi další předpoklady pochopitelně patří dostatečné materiálně technické vybavení a personální zázemí, bezúhonnost či neexistence úpadku.

Vedle samostatného znalce a znalecké kanceláře, posledním subjektem oprávněným k výkonu znalecké činnosti je znalecký ústav. Tím může být podle ust. § 7 odst. 1 písm. a) ZnalZ pouze ten, kdo je „*vysokou školou nebo její součástí, veřejnou výzkumnou institucí, státním podnikem, ústavem, organizační složkou státu, vnitřní organizační jednotkou této složky nebo osobou veřejného práva*“. Již z tohoto striktního vymezení formy znaleckého ústavu je patrné, že cílem zákonodárce je klást důraz na profesionalitu a vysokou kvalifikaci znaleckých ústavů, u kterých se předpokládá řešení zvláště komplikovaných úkolů či přezkum posudků znalců a znaleckých kancelářů.⁵⁷ Tato definice zároveň vyzdvihuje převážně veřejnoprávní charakter znaleckých ústavů, čímž se zásadně liší od znaleckých kancelářů, které jsou výlučně soukromoprávní povahy.⁵⁸ Nezbytnou podmínkou vzniku znaleckého ústavu je dle citovaného

---

⁵⁴ Tamtéž.

⁵⁵ Srov. ustanovení § 2 odst. 2 ZnalZ.

⁵⁶ VISINGER, Radek. § 6. In: DÖRFL (2021) *Zákon o znalcích. Komentář*, 60 s.

⁵⁷ DÖRFL, Luboš. § 2. In: DÖRFL (2021) *Zákon o znalcích. Komentář*, 7 s.

⁵⁸ Výjimkou z veřejnoprávního charakteru jsou např. soukromé vysoké školy, které se též mohou stát znaleckým ústavem (srov. Důvodová zpráva k zákonu o znalcích č. 254/2019 Dz, k § 7 odst. 1).

ustavení výkon znalecké činnosti v daném oboru, odvětví a příp. specializaci po dobu nejméně 3 let, a to prostřednictvím nejméně jednoho zapsaného znalce nebo osoby, která sice není znalcem, ale vykonává vědeckovýzkumnou činnost v příslušném oboru. Zároveň, zákon umožňuje současné působení znalce ve více znaleckých ústavech nebo zároveň ve znaleckém ústavu a samostatně, příp. současně ve znaleckém ústavu a znalecké kanceláři.⁵⁹

V této práci budu nadále používán pojem znalec i pro znaleckou kancelář a znalecký ústav, nebude-li je třeba výslovně odlišit.

---

⁵⁹ VISINGER, Radek. § 7. In: DÖRFL (2021) *Zákon o znalcích. Komentář*, 77 s.

2. Znalecký posudek

2.1. Znalecký posudek zadáný soudem

V předchozích kapitolách byl vymezen účel znaleckého posudku jakožto výsledku znalecova zkoumání za účelem poznání odborné skutečnosti. Předmětem této kapitoly bude přibrání znalce ze strany soudu podle ust. § 127 OSŘ, přičemž přibrání znalce účastníkem řízení ve smyslu § 127a OSŘ bude řešeno v následující kapitole této práce.

Obecně lze vymežit tři situace, kdy by měl soud ustanovit znalce a zadat znalecký posudek, a to (i) pokud pro složitost posuzované otázky nepostačuje odborné vyjádření, (ii) pokud bylo odborné vyjádření již podáno, avšak o jeho správnosti je objektivní pochybnost, nebo (iii) stanovili tak zákon.⁶⁰

Odborným vyjádřením a jeho použitím jsem se zabývala v rámci předchozího výkladu. Dosud však nebylo zmíněno ustanovení znalce předpokládané přímo zákonem. To nalezneme například v ust. § 38 zák. č. 292/2013, o zvláštních řízeních soudních (dále jen „ZŘS“) týkající se dokazování v řízení o omezení svéprávnosti nebo v ust. § 70 ZŘS v souvislosti s posouzením zdravotního stavu osoby držené ve zdravotním ústavu. V takových situacích bude řešená otázka natolik složitá, že bez ustanovení znalce z příslušného oboru lékařství by nebylo možné ve věci rozhodnout. Pokud bychom měli hledat v jiných civilněprocesních předpisech, povinnost ustanovit znalce ze zákona najdeme například v ust. § 336 odst. 1 OSŘ, kde se znalec ustanoví v rámci vykonávacího řízení za účelem ocenění dražené nemovité věci.

Dojde-li soud k závěru, že je třeba přizvat znalce, musí ještě před jeho formálním ustanovením učinit určité kroky. Zejména je vhodné, aby se znalcem předběžně projednal znalecký úkol a lhůty k jeho splnění. Tuto povinnost nově zakládá přímo znalecký zákon v ust. § 25 odst. 1 věty druhé⁶¹. Předběžná komunikace mezi soudem a znalcem, zahrnující též sdělení, o jakou věc se jedná, vede k předcházení potenciálním problémům a vyloučení případné podjatosti znalce.⁶² Společnou úvahou též soudce a znalec dospějí k závěru, zda řešená otázka spadá (zcela) do odborné kvalifikace znalce. Jelikož soudce je v odborné otázce laikem, volba správného znaleckého oboru, odvětví a specializace mu může činit obtíže, a proto je žádoucí, aby v rámci konzultace se znalcem projednal i konkrétní zadání znaleckého posudku.⁶³

---

⁶⁰ SVOBODA (2019) *Řízení v prvním stupni. Civilní proces z pohledu účastníka*, 563 s.

⁶¹ Podle ust. § 25 odst. 1 věty druhé ZnalZ: „*Orgán veřejné moci se znalcem předem projedná zadání znaleckého posudku a lhůtu pro podání znaleckého posudku.*“

⁶² KŘÍSTEK, Lukáš. § 25 In: KŘÍSTEK (2021) *Zákon o znalcích. Komentář*, 157 s.

⁶³ DÖRFL, Luboš. § 25. In: DÖRFL (2021) *Zákon o znalcích. Komentář*, 209 s.

Pokud v rámci předběžného projednání dojde znalec k závěru, že řešená otázka přesahuje jeho odbornou kvalifikaci, je možné, aby soud ustanovil znalců více a uložil jim vypracovat tzv. společný znalecký posudek, případně může být ustanovena znalecká kancelář nebo znalecký ústav, které jsou zapsány pro všechny potřebné odbornosti.⁶⁴ Od společného znaleckého posudku je třeba odlišit institut konzultanta podle ust. § 23 ZnalZ. Toho je znalec oprávněn přibrat je-li vyžadováno posouzení zvláštních dílčích otázek, přičemž s jeho přibráním musí souhlasit zadavatel. Na rozdíl od společného znaleckého posudku několika znalců, konzultant pouze radí a sděluje své názory, kdy odpovědnost za něj zcela přebírá znalec, který jej přizval.⁶⁵

Znalci jsou vybíráni ze seznamu znalců vedeného Ministerstvem spravedlnosti. Může však nastat i situace, kdy je posuzovaná otázka natolik specifická, že pro daný obor žádný znalec v seznamu znalců zapsán není, nebo je zapsán, ale nemůže znalecký posudek podat nebo by jeho podání bylo spojeno s nepřiměřenými náklady nebo obtížemi⁶⁶. Takového znalce označujeme jako znalce *ad hoc*. Ten musí mít podle ust. § 26 ZnalZ potřebné předpoklady pro vyřešení odborné otázky, je povinen složit slib a dále musí se svým ustanovením souhlasit. Jirsa jako znalce *ad hoc* uvádí např. odborníka na problematiku okruhových automobilových závodů, který je schopen popsat pravidla pro řazení automobilů na startovním roštu, přístup novinářů na dráhu a signalizaci červenými a žlutými praporky.⁶⁷

Po výběru osoby znalce musí dojít k jeho formálnímu ustanovení. Ačkoliv občanský soudní řád v ust. § 127 přímo nestanoví, jakým způsobem soud znalce ustanoví, v praxi se znalec přibere usnesením, kterým se upravuje vedení řízení podle ust. § 170 odst. 2 OSŘ, proti němuž je možné se odvolat.⁶⁸ V usnesení je třeba uvést osobu znalce (popř. znalecké kanceláře nebo znaleckého ústavu), příslušný obor a odvětví (popř. specializaci), lhůtu pro vypracování, vymezení znaleckého úkolu, a další povinnosti ukládané znalci či stranám řízení.⁶⁹ Stranám může být podle ust. § 127 odst. 4 OSŘ uložena například povinnost dostavit se ke znalci, předložit mu potřebné předměty, podat vysvětlení nebo se podrobit lékařskému vyšetření.

Soud znalci zpravidla uloží vypracovat znalecký posudek písemně. Občanský soudní řád i zákon o znalcích však umožňují jeho podání též ústně do protokolu. Ústně se znalecký posudek podává zejména tehdy, pokud při výslechu znalce vyvstane potřeba doplnění posudku (např. na

---

⁶⁴ DÖRFL, Luboš. § 1. In: DÖRFL (2021) *Zákon o znalcích. Komentář*, 30 s.

⁶⁵ Srov. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. 8. 2010, sp. zn. 21 Cdo 149/2009, dle kterého „odpovědnost znalce za správnost učiněných závěrů není v tomto případě dotčena ani v oné části posudku, o níž bylo konzultováno“.

⁶⁶ Ust. § 26 odst. 1 ZnalZ.

⁶⁷ JIRSA, Jaromír. In: JIRSA (2019) *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář*, 338 s.

⁶⁸ KŘÍSTEK (2013) *Znalectví*, 179 s.

⁶⁹ DÖRFL, Luboš. § 25. In: DÖRFL (2021) *Zákon o znalcích. Komentář*, 211 s.

základě vznesených dotazů stran).⁷⁰ Písemný znalecký posudek se podává v listinné podobě, souhlasí-li zadavatel, může mít však i podobu elektronickou (srov. § 27 odst. 1 ZnalZ).

2.1.1. Skutkové vs. právní závěry při zadávání znaleckého úkolu

Důležitým momentem při zadání znaleckého posudku je správné vymezení znaleckého úkolu. Soud tak činí položením otázek, jejichž zodpovězení bude cílem znalce. Správná a srozumitelná formulace znalecké otázky je zcela zásadní pro pozdější posuzování. Otázka musí vždy směřovat k osvětlení okolností skutkových, nikoliv skutečností právních. Znalec se nikdy nesmí uchýlit k právnímu hodnocení věci, neboť neposuzuje dané skutečnosti z hlediska práva, ale z hlediska oboru vědy a techniky.⁷¹ Toto pravidlo není výslovně uvedeno v civilněprocesních předpisech (na rozdíl např. od trestního řádu), nicméně vyplývá z již zmiňované zásady *iura novit curia*.

Posouzení toho, zda jde o právní či skutkovou otázku nemusí být vždy tak jednoduché, jak se může na první pohled zdát. Například Nejvyšší soud došel v souvislosti s posuzováním odpovědnosti za vady předmětu koupě k závěru, že není možné znalci položit otázku, zda zjištěné vady předmětu koupě brání nebo nebrání jeho řádnému užívání, neboť v takovém případě se jedná o otázku právní.⁷² Podobně i posouzení přiměřenosti slevy ze sjednané kupní ceny je otázkou právní, a nikoli otázkou pro znalce.⁷³ Rozdíl mezi skutkovými a právními otázkami lze demonstrovat též na příkladu, kdy je posuzována pravost podpisu na závěti, kdy posouzení pravosti podpisu (tedy určení zda je závěť platná či neplatná) je závěrem právním, kdežto závěr o tom, že podpis je (či není) podpisem zůstavitele, je závěrem skutkovým.⁷⁴

Nejvyšší soud nicméně konstatoval (sice v trestní věci, ale závěr je obecně použitelný), že samotná skutečnost, „že znalec ve svém posudku zaujme stanovisko k [právní] otázce, jejíž zodpovězení přísluší soudu, nečiní tento posudek nepoužitelným,“ a to za předpokladu, že posudek obsahuje odborné poznatky, které umožňují, aby si soud tentýž závěr dovodil sám.⁷⁵ Samotná skutečnost, že se znalec uchýlí k právnímu hodnocení tudíž problém nepředstavuje. Pokud by to ale byl soud, kdo důsledně neodliší skutkové a právní závěry ve znaleckém posudku, a mechanicky přebírá závěr znalce, který nemá skutkovou, nýbrž právní povahu, to již podle

⁷⁰ DÖRFL, Luboš. § 27. In: DÖRFL (2021) *Zákon o znalcích. Komentář*, 222 s.

⁷¹ ULLRICH, Ladislav. In: ŠEVČÍK (2015) *Znalecké právo*, 221 s.

⁷² Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 7. 1. 2009, sp. zn. 28 Cdo 171/2008.

⁷³ Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. 3. 2006, sp. zn. 33 Odo 557/2004.

⁷⁴ KRAMPERA, Jan, VACEK, Lukáš. Právní závěry ve znaleckém posudku v civilním soudním řízení. *Epravo.cz* [online]. 2018 [cit. 2023-02-18].

⁷⁵ V posuzované věci se znalec z oboru lesnictví-myslivost uchýlil k právnímu výkladu pojmu „lov“ podle tehdy platného zákona č. 23/1962 Sb., o myslivosti (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 4. 1997, sp. zn. 2 Tzn 19/97).

Nejvyššího soudu⁷⁶ vadu představuje, a je proto způsobilým dovolacím důvodem pro nesprávné právní posouzení věci.

Kromě toho, že znalecké otázky nesmějí být právní povahy, se v odborné literatuře setkáváme i s dalšími definicemi požadavků na jejich zadání. Mezi nimi jsou předně uváděny požadavky na srozumitelnost otázky a její jasnou formulaci nebo pravidlo, že otázky nesmí vybočovat z odborné kvalifikace znalce a mají tvořit logicky navazující systém, tj. od obecných otázek směrem ke konkrétním.⁷⁷ Konkrétní zadání si můžeme představit na příkladu posuzování psychického stavu dítěte a vztahů v rodině, kdy bude znalci uloženo vypracovat posudek odpovídající na následující otázky: (i) zda nezletilé dítě v současné době trpí psychickou poruchou, (ii) pokud ano, zda lze určit její původ a příčiny, (iii) jaká je citová vazba a) dětí navzájem, b) dítěte vůči matce a c) vůči otci.⁷⁸

2.2. Znalecký posudek předložený účastníkem řízení

V první části této práce byly vymezeny základní funkce znalce a jeho činnosti. Úloha znalce se diferencuje mimo jiné podle toho, v jakém právním systému se nacházíme. Kontinentální právní systém, a tedy i český právní řád, tradičně vychází z koncepce, že znalec poskytuje pomoc především soudu. Naopak v systému *common law* je znalec chápán převážně jako osoba poskytující pomoc nikoliv soudu, ale stranám v rámci jejich břemene tvrzení a důkazního.⁷⁹ V rámci předchozího výkladu jsem se zabývala rolí znalce jakožto kvalifikovaného pomocníka soudu při řešení sporné skutkové otázky. Nyní se zaměřím na znalecké posudky zadávané stranou řízení, protože i v kontinentálních systémech je postupně poskytován větší prostor znalcům přibraných účastníkem.

V souladu s trendem zrovnoprávnění znalců ustanovených soudem a znalců přibraných stranou řízení byl v roce 2011 novelizován i český občanský soudní řád. Novelou provedenou zákonem č. 218/2011 Sb. bylo s účinností od 1. 9. 2011 do občanského soudního řádu vloženo ustanovení § 127a, které stanoví, že pokud účastník řízení předloží soudu znalecký posudek, který splňuje veškeré zákonem požadované náležitosti a obsahuje doložku znalce o tom, že si je vědom následků vědomě nepravdivého znaleckého posudku, bude soud při provádění tohoto důkazu postupovat stejně, jako by se jednalo o znalecký posudek vyžádaný soudem. Až do zavedení této

---

⁷⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 2. 2016, sp. zn. 25 Cdo 878/2014.

⁷⁷ Např. KRÍSTEK (2013) *Znalectví*, 183 s.

⁷⁸ NOVÁK, Tomáš. *Znalecké posudky o dětech pod drobnohledem*. 2. doplněné vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, 60 s.

⁷⁹ JANKŮ, Martin, MAREK, Karel. Dokazování znaleckými posudky v rozhodčím řízení. *Studia Iuridica Cassoviensia* [online]. 2017, roč. 5, č. 1. [cit. 2023-09-0]. 70 s.

novely totiž soud mohl ke znaleckému posudku předloženého účastníkem přihlídnout pouze jako k listinnému důkazu.

Dle důvodové zprávy⁸⁰ k této novele, zákonodárce vložil ustanovení § 127a do občanského soudního řádu v naději, že tím dojde k zefektivnění a zrychlení soudního řízení, kdy vycházel z obdobné procesní úpravy v trestním řádu.⁸¹ V současné době je však třeba konstatovat, že zavedení možnosti účastníků předkládat soudu soukromé znalecké posudky dosud nevedlo ani ke zrychlení ani k zefektivnění soudního procesu, právě naopak, stranami předkládané posudky mají v praxi často za následek prodlužování a zvyšování nákladů řízení. Účastníci totiž v praxi možnost zaručenou ust. § 127a OSŘ plně využívají, či dokonce nadužívají, což vede soudy k nutnosti zadávání revizních znaleckých posudků. Proto také mnoho autorů považuje dotčené ustanovení za nešťastné, a to z vícero důvodů.

2.2.1. Problémy spojené s ustanovením § 127a OSŘ

Za zřejmý nedostatek ust. § 127a OSŘ lze považovat v první řadě to, že občanský soudní řád se omezuje pouze na pravidlo, že soud má za splnění stanovených podmínek povinnost zacházet se znaleckým posudkem účastníka stejně, jako se znaleckým posudkem vyžádaným soudem; zákon však nereflktuje, že mezi těmito dvěma postupy jsou značné rozdíly. Zvláště je třeba vzít v úvahu, že soud ustanovuje znalce až v okamžiku, kdy sám posoudí, zda je k vyřešení sporné skutkové otázky třeba odborných znalostí, a zpravidla tak učiní až po zjištění stanoviska stran k otázkám zadaným znalci⁸², a poté, co je vyloučena jeho podjatost. Při zadání znaleckého posudku stranou řízení však může dojít již v tomto okamžiku k zásadním problémům.

Potíž může spočívat především v tom, že otázku k zodpovězení pokládá znalci pouze jedna strana, kdy druhá strana nemá na její formulaci žádný vliv. Zároveň, podklady, ze kterých znalec při zpracování posudku vychází, získává zpravidla pouze od jedné strany sporu, zvláště pokud je posudek zpracován ještě před zahájením řízení, kdy si znalec jiné podklady ani nemůže obstarat.⁸³ Dalším problematickým momentem může být zadání úkolu znalci ze špatného oboru, odvětví či specializace.

Zřejmě největší potíž spojená s ust. § 127a OSŘ však spočívá v tom, že strany často předkládají soudu znalecké posudky, jejichž odborné závěry se liší od jiných posudků, které byly

---

⁸⁰ Důvodová zpráva k zákonu č. 218/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, č. 218/2011 Dz, k bodu 3.

⁸¹ Srov. ust. § 110a trestního řádu, jehož znění je obdobné.

⁸² DÖRFL, Luboš. Trampoty s ustanovením znalce stranami v občanském soudním řízení. *Soudce: časopis Soudcovské unie České republiky*. 2017, č. 1, 17 s.

⁸³ Tamtéž.

v řízení předloženy, ať už od posudku znalce ustanoveného soudem nebo druhou stranou řízení. To má za následek, že soud se musí s těmito rozdíly vypořádat, někdy též zadáváním revizních posudků, což opět vede ke zbytečné prodlužování a prodražování celého soudního procesu. Zároveň, o objektivitě takového znalce bude vždy jistá pochybnost, neboť ten byl přibrán pouze jednou stranou, která má logicky zájem na vítězství sporu a je finančně zainteresována.

S ohledem na výše uvedené si můžeme položit otázku, jestliže představují soukromé expertízy v civilním řízení takové potíže, zda není na místě dané ustanovení § 127a opět vypustit. Převažující názor je takový, že nikoliv. Nicméně například věcný záměr civilního řádu soudního⁸⁴ s tímto ustanovením nepočítá, kdy autoři od dosavadního ustanovení § 127a OSŘ záměrně upouštějí, neboť ustanovení znalce je vždy věcí nestranného soudu.

Vzhledem k nejednotnému názoru na předmětné ustanovení § 127a OSŘ níže uvádím některé výhody a nevýhody spojené se soukromými znaleckými posudky. Možná legislativní řešení současné situace včetně změn navrhovaných věcným záměrem civilního řádu soudního budou předmětem poslední části této práce.

2.2.2. *Nástroj procesní rovnosti nebo nerovnosti?*

První otázka zní, jaká pozitiva lze spatřovat v diskutované právní úpravě. Na prvním místě lze uvést, že soukromé znalecké posudky představují pro účastníky řízení v souladu se zásadou projednací širší možnost k uplatnění svých práv v situaci, kdy sami nedisponují potřebnou odbornou znalostí. Stejně jako má každý právo na právní pomoc advokáta, má právo také na odbornou pomoc, tedy právo na znalce.⁸⁵

Za druhé, novelizací občanského soudního řádu došlo ke změně důkazní hodnoty posudků účastníků, které po splnění zákonných podmínek již nejsou pouze listinným důkazem, ale plnohodnotným znaleckým posudkem. To ve svém důsledku znamená, že soud na rozdíl od listinného posudku takový důkaz provede výsledkem znalce, což soudu umožní odstranit případné pochybnosti nebo vady posudku, a účastníkům umožní klást znalci otázky, popř. namítnout nesprávnost jeho postupů. Zrovnoprávnění znaleckých posudků účastníků a soudu zároveň odpovídá zásadě procesní rovnosti, neboť druhému účastníkovi zůstávají

---

⁸⁴ DOBROVOLNÁ, Eva, DVORÁK, Bohumil, LAVICKÝ, Petr, PULKRÁBEK, Zdeněk, WINTEROVÁ, Alena. Věcný záměr civilního řádu soudního. Finální znění 2. verze. *Justice.cz* [online]. 2020 [cit. 2023-06-23], 284 s.

⁸⁵ KRÍSTEK, Lukáš. Občanský soudní řád – odstranění či omezení § 127a je chybou, ale jak řešit problém? *Soudce: časopis Soudcovské unie České republiky*. 2017, č. 1, 11-12 s.

zachovány stejné námitky jako proti soudem ustanovenému znalci a jeho posudku (např. námitka podjatosti znalce, námitka nejasnosti nebo neúplnosti posudku).⁸⁶

Za třetí, ustanovení § 127a umožňuje efektivnější obranu té strany sporu, která nemá dostatek odborných informací nebo není schopna je dostatečně posoudit, narozdíl od druhé strany, která je k tomuto účelu lépe vybavena (např. pacient ve sporu s nemocnicí o náhradu újmy).⁸⁷

Na druhou stranu, znalecký posudek účastníka jako záruka procesní rovnosti tam, kde mezi stranami panuje jistá asymetrie informací, se může snadno změnit na nástroj procesní nerovnosti. Zejména se to může stát v situaci, kdy se finančně zdatnější účastník snaží přesvědčit soud o své pravdě opakovaným předkládáním znaleckých posudků (např. v případech znaleckého oceňování podniků). Zima⁸⁸ v této souvislosti uvádí, že finančně zdatnější strana potom může převážit svůj názor jen díky počtu předkládaných posudků, a nikoliv z důvodu jejich pravdivosti. V případě oceňování podniků přitom často nastává situace, kdy se soud musí v řízení vypořádat s vícero posudky, jejichž závěry se mohou diametrálně lišit, neboť existuje množství oceňovacích metod, přičemž všechny tyto závěry mohou být podloženy obecně uznávanými postupy.⁸⁹

V situaci, kdy strany předkládají znalecké posudky opakovaně, ve snaze zvrátit výsledek řízení ve svůj prospěch, které však do řízení nepřinášejí žádné nové relevantní poznatky, se soudu nabízí navrhovaný důkaz odmítnout. To je také postup předvídaný zákonem v ust. § 120 odst. 1 věty druhé OSŘ, podle kterého je to soud, kdo rozhoduje, které z navrhovaných důkazů provede. Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 25. 6. 2020, sp. zn. 25 Cdo 3536/2018 definoval tři hlavní důvody pro neprovedení důkazu navrženého účastníkem řízení, a to pokud (i) tvrzená skutečnost, k jejímuž ověření nebo vyvrácení je navrhován důkaz, nemá relevantní souvislost s předmětem řízení, (ii) důkaz není s to ověřit ani vyvrátit tvrzenou skutečnost, nebo pokud (iii) je nadbytečný, neboť určité tvrzení, bylo již v dosavadním řízení ověřeno nebo vyvráceno. Tento postup však musí být soudem vždy dostatečně odůvodněn (k tomu srov. též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 11. 2014, sp. zn. 29 Cdo 3359/2012).

Podobně i Křístek se zabývá pravdivostí a přesvědčivostí znaleckého posudku, kdy pravdivost považuje za kategorii objektivní, o které však soud musí být přesvědčován

---

⁸⁶ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 1. 2014, sp. zn. 26 Cdo 3928/2013.

⁸⁷ KRÍSTEK, Lukáš. Občanský soudní řád – odstranění či omezení § 127a je chybou, ale jak řešit problém? *Soudce: časopis Soudcovské unie České republiky*. 2017, č. 1, 11-12 s.

⁸⁸ ZIMA, Petr. Limity použití § 127a OSŘ. *Právní rozhledy*. 2015, č. 10, 373-374 s.

⁸⁹ Tamtéž. Autor uvádí u oceňování podniků např. metodu diskontovaných peněžních toků, metodu CAPM a desítky jejich variant v kombinaci s různými vstupy do rovnice nákladů vlastního kapitálu, které mohou vést až k několika desítkám různých výsledků.

(subjektivní kategorie), neboť není odborníkem v konkrétní věci.⁹⁰ Není ale pochyb o tom, že přesvědčování soudu pomocí počtu předkládaných posudků není tou správnou cestou, a nestranný soudce by si toho měl být vědom.

Lze tedy konstatovat, že úkolem soudu je nalézt rovnováhu mezi zachováním dispozičních práv účastníků spolu s právem na odbornou pomoc zaručeného ust. § 127a OSŘ a zachováním jednoduchosti a přiměřené délky řízení. Vymezení hranice toho, co je ještě zahrnuto právem na spravedlivý proces, a co již lze považovat za zneužití předmětného ustanovení, však není jednoduchým úkolem a vždy je třeba zvážit okolnosti daného případu.

2.3. Náležitosti znaleckého posudku a jejich vliv na přezkoumatelnost

Poté, co bylo znalci sděleno zadání znaleckého úkolu, může přistoupit k vypracování samotné expertízy. S přijetím nové právní úpravy účinné od 1. 1. 2021 došlo ohledně znaleckých posudků k zásadním změnám, a to zejména v požadavcích na jejich obsah a strukturu, kdy z původních relativně abstraktních náležitostí ve formě *nález - posudek - znalecká doložka*, se struktura znaleckého posudku nově rozpadla do 10 obligatorních částí, které se dále dělí na dílčí úseky.

Odborníci se ještě před přijetím nového zákona shodovali na tom, že vymezení náležitostí znaleckého posudku, tak jak jej vymezoval znalecký zákon z roku 1967, není dostačující. Například Závora velmi podrobně rozebírá důsledky nefunkční struktury znaleckého posudku, kdy poukazuje zejména na to, že právě správné vymezení struktury posudku předurčuje jeho srozumitelnost, a tím i jeho snazší přezkoumatelnost.⁹¹ Púry a Richter v této souvislosti k přijetí nové regulace uvádějí, že „*při dodržení struktury vyžadované novou znaleckou úpravou je možné jednotlivé části různých znaleckých posudků mezi sebou poměřovat, a snadněji tak identifikovat příčinu případných rozdílných znaleckých závěrů.*“⁹² Lze souhlasit s názorem těchto autorů, že lepší vymezení struktury znaleckého posudku může vést k snazšímu a rychlejšímu rozhodování soudů bez nutnosti dalšího dokazování, např. revizními znaleckými posudky.

Náležitosti znaleckého posudku jsou v současné době stanoveny především v ust. § 28 ZnalZ a jsou dále konkretizovány vyhláškou o výkonu znalecké činnosti (ust. § 39 a násl.). Křístek

---

⁹⁰ KRÍSTEK, Lukáš. Problematika znaleckých posudků a odpovědnost znalce. *Sborník Karlovarské právnické dny*. 2013, č. 21, 413 s.

⁹¹ ZÁVORA, Jiří. Příčiny obtížné přezkoumatelnosti znaleckých posudků. *Acta Iuridica Olomucensia*. 2017, č. 12, 120–149 s.

⁹² PÚRY, František, RICHTER, Martin. Vliv nového znaleckého práva na zjišťování škody v trestním řízení. *Bulletin advokacie*. 2020, č. 11, s. 20-25.

příhodně rozděluje náležitosti znaleckého posudku na náležitosti obsahové, formální a procesní.⁹³ Obsahové a formální náležitosti budou předmětem následujících podkapitol. Pokud jde o procesní náležitosti podle občanského soudního řádu, mezi ty lze zařadit mimo jiné proces a způsob ustanovení znalce a vymezení znaleckého úkolu, kterým byly věnovány předchozí kapitoly.

2.3.1. Obsahové náležitosti jako záruka kvality

Obsahové (neboli materiální) náležitosti posudku jsou vymezeny v odstavci prvním § 28 ZnalZ, podle kterého „*podaný znalecký posudek musí být úplný, pravdivý a přezkoumatelný.*“ Tyto podmínky jsou zárukou kvality znaleckého posudku, a proto je zákonodárce staví na první místo.

Úplnost znaleckého posudku posuzujeme jednak ve vztahu k tomu, zda byl zcela vyčerpán znalecký úkol a poskytnuty odpovědi na všechny položené znalecké otázky,⁹⁴ jednak se odráží i v úplnosti podkladů a informací, které měl znalec k dispozici při jeho vypracování.⁹⁵ V situaci, kdy znalec nepracoval se všemi podklady relevantními pro řešení dané věci, může být znalecký posudek sice pravdivý (byť neuvádí celou pravdu) a v zásadě i přezkoumatelný, pro neúplnost však nemůže být podkladem pro spravedlivé a nestranné rozhodnutí. Je vždy na znalci, aby si sám zodpověděl otázku, jaké podklady pro vyřešení úkolu potřebuje, neboť on je odborníkem pro řešení konkrétní věci.⁹⁶

Pravdivost znaleckého posudku, uváděná v citovaném ustanovení na druhém místě, je obtížně uchopitelná kategorie, neboť závěr, zda je znalecký posudek pravdivý nebo nepravdivý, se bude do jisté míry opět odvíjet od kvality a úplnosti zpracovaných podkladů. Základním předpokladem vždy bude, aby posudek podával nezkrácené informace o rozhodných skutečnostech. Konečnou úvahu o pravdivosti důkazu však vždy provádí soud při jeho hodnocení. Požadavek pravdivosti byl do znění zákona zřejmě vtělen jako protíváha trestného činu podle ust. § 346 zák. č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, upravujícího podání nepravdivého nebo hrubě zkráceného znaleckého posudku.⁹⁷

Třetí obsahovou náležitostí je požadavek *přezkoumatelnosti* znaleckého posudku. Jak již bylo naznačeno v úvodu kapitoly, přezkoumatelnost lze spatřovat zejména v důsledném dodržování nově definované struktury posudku, dodržení všech formálních náležitostí (které

⁹³ KŘÍSTEK (2013) *Znalectví*, 172 s.

⁹⁴ DÖRFL, Luboš. § 28 In: DÖRFL (2021) *Zákon o znalcích. Komentář*, 232 s.

⁹⁵ KŘÍSTEK, Lukáš. § 28 In: KŘÍSTEK (2021) *Zákon o znalcích. Komentář*, 174 s.

⁹⁶ KŘÍSTEK, Lukáš. § 28 In: KŘÍSTEK (2021) *Zákon o znalcích. Komentář*, 176-177 s.

⁹⁷ Tamtéž.

budou podrobně popsány níže) a řádném odůvodnění všech kroků provedených znalcem. Odůvodnění by se mělo vztahovat i na to, která data vzal znalec za podklad pro vypracování posudku a která nikoliv, na výběr použité metody, příp. vysvětlení nepoužití jiných uznávaných metod či standardů. Východiskem přezkoumatelnosti znaleckého posudku je poté skutečnost, že závěr koresponduje s konkrétními výsledky provedené analýzy, která musí mít zase oporu v opatřených podkladech atd.; jinými slovy na sebe jednotlivé části posudku musí logicky navazovat. To zajišťuje důvěryhodnost znalecových závěrů, jakož i možnost kritického hodnocení ze strany soudu. Přezkoumatelnost expertizy je tudíž jednak podmínkou pro uplatnění zásady volného hodnocení důkazu, jednak umožňuje následnou revizi závěrů ze strany jiného znalce.

Závěrem je možné připomenout fakt, že zákon o znalcích z r. 1967 s pojmem úplnost, pravdivost ani přezkoumatelnost nepracoval. Nový zákon o znalcích je nyní výslovně zmiňuje, a byť se pohybujeme v abstraktních pojmech, již jejich samotné zařazení do prvního odstavce § 28 lze vnímat jako posun správným směrem.

2.3.2. Formální náležitosti jako předpoklad přezkoumatelnosti

Formální náležitosti znaleckého posudku jsou vymezeny v ust. § 28 odst. 2 ZnalZ, podle kterého musí znalecký posudek obsahovat: (i) titulní stranu, (ii) zadání, (iii) výčet podkladů, (iv) nález, (v) posudek, (vi) odůvodnění v rozsahu umožňujícím přezkoumatelnost, (vii) závěr, (viii) popř. přílohy, (ix) znaleckou doložku a (x) otisk znalecké pečeti. Další náležitosti jednotlivých částí blíže specifikuje vyhláška o výkonu znalecké činnosti.

Zcela zásadní část posudku představuje výčet podkladů, který je znalec povinen uvést na začátku posudku, hned za titulní stranou a zadáním znaleckého úkolu. Dle vyhlášky obsahuje výčet podkladů popis postupu při výběru zdrojů dat, výčet vybraných zdrojů a jejich popis.⁹⁸ Zdrojem dat může být např. osoba (vzorek DNA, psychologické vyšetření, zkouška písma apod.), předmět ohledání (např. nemovitost, místo nehody), soudní spis (listiny, nahrávky, vzorky rukopisu apod.) nebo informační databáze (např. katastr nemovitostí).⁹⁹ Opatřování dat je primární povinností znalce, soud však může již v usnesení o ustanovení znalce podle ust. § 127 odst. 4 OSŘ uložit účastníkovi, popř. i jiné osobě, aby poskytla znalci potřebnou součinnost (předložila předměty, podrobila se vyšetření atd.).¹⁰⁰

---

⁹⁸ Ust. § 41 odst. 1 vyhlášky o výkonu znalecké činnosti.

⁹⁹ Ust. § 53 odst. 1 vyhlášky o výkonu znalecké činnosti a Odůvodnění vyhlášky č. 503/2020 Sb., o výkonu znalecké činnosti, č. 503/2020 Dz, k §50 až 57.

¹⁰⁰ Ministerstvo spravedlnosti. Studijní materiál (nejen) pro přípravu na obecnou část vstupní zkoušky znalců. *Justice.cz* [online]. 2022 [cit. 2023-02-24].

Z nové definice náležitostí znaleckého posudku je dále patrné, že nový zákon o znalcích opouští původní strukturu znaleckého posudku, tedy základní členění *nález – posudek* podle ust. § 13 odst. 2 vyhlášky č. 37/1967, která prováděla zákon o znalcích a tlumočnících z roku 1967. Podle této vyhlášky, *nález* obsahoval popis zkoumaného materiálu (popř. jevů) a souhrn všech skutečností, k nimž znalec při úkonu přihlížel. *Posudek* obsahoval výčet otázek, na které má znalec odpovědět, a odpovědi na tyto otázky.

Podle vyhlášky o výkonu znalecké činnosti účinné od 1. 1. 2021 však *nález* obsahuje „*popis postupu znalce při sběru nebo tvorbě dat a při jejich zpracování a výčet těchto dat,*“ a *posudek* obsahuje „*popis postupu znalce při analýze dat a výsledky analýzy dat.*“¹⁰¹ Dochází tak užšímu vymezení, kdy *nález* se nově vztahuje zejména ke sběru a zpracování dat, a jako *posudek* se označuje část obsahující analýzu a výsledky z těchto dat získané. Samotné *odůvodnění* bylo vyčleněno a nově představuje samostatnou část, navazující na *posudek*.

Vyhláška o výkonu znalecké činnosti předpokládá, že odůvodnění se bude dále skládat ze dvou dílčích částí, a to jednak (i) z interpretace výsledků analýzy, jednak (ii) z kontroly postupu znalce. Interpretací dat se podle důvodové zprávy rozumí uvedení výsledků z posudkové části do souvislostí za účelem vyřešení zadané odborné otázky.¹⁰² V případě kontroly postupu znalce se nejedná o kontrolu ze strany třetí osoby, nýbrž o sebekontrolu ze strany samotného znalce, tedy o jakousi reflexi všech doposud provedených kroků.¹⁰³ Teprve po provedení kontroly může znalec přistoupit k formulaci závěru.

V závěru znalec podle ust. § 41 odst. 5 vyhlášky odcituje zadané odborné otázky a odpovědi na ně. Ustanovení dále výslovně ukládá znalci, aby v případě, kdy není možné vyslovit jednoznačný závěr, uvedl též podmínky jeho správnosti nebo jiné skutečnosti snižující jeho přesnost. Znalec by měl přesto směřovat k formulaci jasného závěru, a teprve v případě, kdy toto není možné, lze uvést jednotlivé varianty řešení a okolnosti, za kterých se uplatní.

Z výše uvedeného vyplývá, že ta část, kterou zákon o znalcích z roku 1967 označoval jako *posudek* (obsahující „výčet otázek a odpovědi na tyto otázky“), byla nově nahrazena hned třemi dílčími částmi, a to posudkem, odůvodněním a závěrem. Opuštění původní struktury lze vnímat jako velký přínos, neboť původní jednoduché členění na *nález-posudek* nebylo dostatečně konkrétní (až vágní), kdy posudky různých znalců se ve své struktuře lišily, což vedlo také ke ztížení jejich hodnocení a případné revize.

---

¹⁰¹ Ust. § 41 odst. 2 a 3 vyhlášky o výkonu znalecké činnosti.

¹⁰² Odůvodnění vyhlášky č. 503/2020 Sb., o výkonu znalecké činnosti, k § 50 až 57.

¹⁰³ Srov. ust. § 52 písm. f) vyhlášky o výkonu znalecké činnosti.

Na poslední stranu znaleckého posudku musí znalec ze zákona připojit znaleckou doložku a otisk úřední pečeti. Úpravu těchto formálních náležitostí nalezneme v ust. § 28 odst. 7 ve spojení s ust. § 46 vyhlášky o výkonu znalecké činnosti. Znalecká doložka slouží k autorizaci posudku znalcem, který jej vypracoval a musí obsahovat označení seznamu, v němž je znalecký subjekt zapsán, označení oboru a odvětví, příp. specializaci, a číslo položky, pod kterou je znalecký posudek zapsán v evidenci znaleckých posudků.¹⁰⁴ Pokud se jedná o posudek předkládaný účastníkem řízení podle ust. § 127a OSŘ, musí znalecká doložka dále obsahovat údaj o tom, že si je znalec vědom trestněprávních následků podání vědomě nepravdivého znaleckého posudku.

Konečně, vyhláška o výkonu znalecké činnosti v ust. § 43 vyžaduje, aby byl znalecký posudek zpracován přehledně (pokud je to třeba též s uvedením seznamu kapitol, tabulek, grafů a zkratk). Expertíza má dále úplně a srozumitelně zachytit postup, kterým byl zpracován, kdy obzvláště důležité je uvedení použitých metod a odůvodnění jejich použití podle ust. § 42 vyhlášky. Vyhláška dále velmi detailně stanoví postup znalce při vypracování znaleckého posudku kopírující definovanou strukturu, od výběru, sběru a zpracování dat, přes analýzu a interpretaci výsledků, až po formulaci závěru. Nová zákonná úprava přitom zjevně vychází z již zmiňovaného díla Závory,¹⁰⁵ který v zásadě shodnou strukturu znaleckého posudku ve svém kriticky laděném článku navrhl.

Dodržení veškerých předepsaných náležitostí je nezbytným předpokladem pro to, aby bylo možné posudek hodnotit.¹⁰⁶ Judikatura již v roce 2008 dospěla k tomu, že „*aby soud mohl znalecký posudek odpovědně hodnotit, nesmí se znalec omezit ve svém posudku na podání odborného závěru, nýbrž z jeho posudku musí mít soud možnost seznat, z kterých zjištění v posudku znalec vychází, jakou cestou k těmto zjištěním dospěl a na základě jakých úvah došel ke svému závěru.*“¹⁰⁷ Koncretizace těchto požadavků a vymezení detailního postupu znalce při zpracování posudku jsme se však v rámci pozitivního práva dočkali až s účinností od 1. 1. 2021.

---

¹⁰⁴ DÖRFL, Luboš. § 28 In: DÖRFL (2021) *Zákon o znalcích. Komentář*, 246 s.

¹⁰⁵ ZÁVORA, Jirí. Příčiny obtížné přezkoumatelnosti znaleckých posudků. *Acta Iuridica Olomucensia*. 2017, č. 12, 120–149 s.

¹⁰⁶ ŠEVČÍK, Petr. In: ŠEVČÍK (2015) *Znalecké právo*, 220 s. a zde citovaná judikatura.

¹⁰⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 6. 8. 2009, sp. zn. 30 Cdo 352/2008.

3. Hodnocení znaleckého posudku a postupy v případě vad a pochybností

Není sporu o tom, že znalecký posudek je zvláštním typem důkazního prostředku a v rámci dokazování mu přísluší významné místo. Soudce však nesmí na znalce přenášet svou odpovědnost a jen nekriticky (mechanicky) přijmout závěry v něm obsažené.¹⁰⁸ Stejně jako jakýkoliv jiný důkaz, i znalecký posudek musí být ze strany soudu podroben náležitému hodnocení.

V úvodní kapitole této práce byly zmíněny stěžejní zásady procesního dokazování, z nichž klíčovou roli plní zásada volného hodnocení důkazů. Podle této zásady je nutné posuzovat každý důkaz jednotlivě a všechny důkazy v jejich vzájemné souvislosti. Proto i u znaleckých posudků rozlišujeme jednak hodnocení znaleckého posudku jako samostatného důkazu (tj. z hlediska jeho náležitostí, vad, úplnosti atd.), jednak hodnocení znaleckého posudku v souvislosti s jinými provedenými důkazy, včetně porovnávání vícero znaleckých posudků mezi sebou.

Specifikem znaleckých posudků je to, že znalec odpovídá na odbornou otázku, k jejímuž zodpovězení není soudce dostatečně odborně kvalifikován. I hodnocení znaleckého posudku je tudíž do určité míry specifické. Na jednu stranu, soud musí znalce podanou odbornou zprávu respektovat co do jejích odborných závěrů, na druhou stranu musí posudek hodnotit jako každý jiný důkaz podle své vlastní úvahy. Přestože se tedy jedná o odborné posouzení skutkové otázky ze strany profesionála v daném oboru, soud nesmí rezignovat na zásadu volného hodnocení důkazů a jen nekriticky převzít závěry znaleckého posudku do svého rozhodnutí.

V této kapitole bude cílem zaměřit se na pravidla hodnocení znaleckého důkazu. Těmito pravidly se dlouhou dobu zabývaly soudy v rámci své rozhodovací praxe i autoři odborných článků. V dalším výkladu se pokusím tato kritéria hodnocení popsat, vyzdvihnout nejčastější vady, které se u znaleckých posudků vyskytují a zaměřit se na jejich možná řešení. Závěr kapitoly bude zacílen na institut revizních znaleckých posudků.

3.1. Nesprávná rozhodovací praxe soudů

Pro uvedení do problematiky lze uvést několik příkladů z judikatury, kdy obecné soudy postupovaly v rozporu se zásadou volného hodnocení důkazů a nepodrobily posudek znalce dostatečné kritice.

Tak například v roce 2007 řešil Ústavní soud extrémní případ¹⁰⁹, kdy v důsledku chybného hodnocení důkazů došlo ke zbavení způsobilosti stěžovatelky k právním úkonům.¹¹⁰ Ústavní soud

---

¹⁰⁸ Srov. náleží Ústavního soudu ze dne 28. 6. 2022, sp. zn. I. ÚS 1785/21.

¹⁰⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 13. 12. 2007, sp. zn. II. ÚS 2630/07-2.

¹¹⁰ Dle tehdejší právní úpravy bylo možné způsobilosti k právním úkonům zbavit zcela.

vytkl obecným soudům příliš formalistický postup, kdy soudy bez snahy o individuální přístup nekriticky přejaly závěry znaleckého posudku o posouzení duševního stavu stěžovatelky. Procesní pochybení soudů spočívalo zejména v tom, že se vůbec nevypořádaly s dalšími důkazy (zejména s vyjádřením opatrovníka stěžovatelky), a rozhodly pouze na základě posudku znalkyně, který navíc ani nebyl úplný, neboť připouštěl omezenou schopnost dotyčné jednat toliko ve sféře majetkové. Dle Ústavního soudu se tak rozhodnutí soudů o úplné nezpůsobilosti stěžovatelky ke všem právním úkonům, dostalo do extrémního rozporu s provedenými důkazy.

V jiné kauze¹¹¹ z roku 2020 Nejvyšší soud konstatoval porušení zásady volného hodnocení důkazu ze strany nižších soudů při hodnocení znaleckých posudků o určení hodnoty akcie v případě tzv. vytěsnění. V tomto případě měl soud k dispozici 3 znalecké posudky, kdy každý znalec ocenil hodnotu akcie jinou částkou. Soud v rozhodnutí nesprávně zvolil úvahu aritmetického průměru, kdy vzal za svůj závěr toho znaleckého posudku, jehož ocenění bylo ve středu rozptylu stanoveného zbývajícími posudky, tedy zvolil tzv. prostřední cestu. Dle Nejvyššího soudu, odvolací soud tímto postupem fakticky rezignoval na hodnocení znaleckých posudků, kdy věc rozhodl, aniž by nabyl přesvědčení o správnosti jakýchkoliv závěrů, čímž došlo k odepření spravedlnosti dovolatele.

V posledním případě, který zde uvedu, tentokrát z roku 2021, soud mechanicky převzal závěr znalce, který neměl k vypracování posudku relevantní podklady, neboť vycházel ze zdravotnické dokumentace, která nebyla vedena řádně a neobsahovala podstatné informace. Ústavní soud k tomuto postupu uvedl, že není-li v lékařské zprávě nic uvedeno, nedozví se z ní nic ani soud, a tím méně lze očekávat, že chybějící zjištění nahradí soudní znalec. Soud měl tudíž v rámci hodnocení vyvodit adekvátní skutkové závěry, např. i to, že ze znaleckého posudku není možné žádný skutkový závěr učinit.¹¹²

Ve všech těchto případech se soudy uchýlily k přejímání závěrů znaleckých posudků, aniž by důkaz podrobily náležitému hodnocení. Příčinou takto nesprávného postupu mnohdy bývá i skutečnost, že znalci formulují odpovědi na znalecké otázky způsobem, který překračuje meze odborného posouzení a zasahují tak přímo do rozhodování soudů tím, že dávají přímý návod, jak má soud ve věci rozhodnout.¹¹³ Rozvíjením této teze lze ad absurdum dojít až k závěru, že namísto nezávislého soudu je to znalec, kdo ve věci rozhodne.

---

¹¹¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2021, sp. zn. 27 Cdo 3185/2020.

¹¹² Nález Ústavního soudu ze dne 28. 6. 2022, sp. zn. I. ÚS 1785/21.

¹¹³ Nález Ústavního soudu ze dne 13. 12. 2007, sp. zn. II. ÚS 2630/07-2.

3.2. Spor o hodnocení věcné stránky znaleckého posudku

Občanský soudní řád žádná konkrétní pravidla pro hodnocení znaleckého posudku ze strany soudu nestanoví, kdy jediným aplikovatelným ustanovením zůstává ust. § 132 OSŘ upravující zásadu volného hodnocení důkazů. Položíme-li si tedy otázku, co má vůbec soud na důkazu znaleckým posudkem hodnotit, zjistíme, že různí autoři definují kritéria hodnocení znaleckých posudků různě.

Napříč odbornou literaturou tak najdeme například definice kritérií podle Musila¹¹⁴, Matherna¹¹⁵ nebo Křístka¹¹⁶. Také v judikatuře vrcholných soudů nebyla otázka hodnocení posudku znalce vždy jednoznačná. Zejména bylo předmětem diskuzí, zda soudce jakožto laik může hodnotit odborné závěry obsažené ve znaleckém posudku, tj. hodnotit znalecký důkaz po jeho věcné stránce, nebo zda je soudce oprávněn ověřovat toliko dodržení formálních náležitostí. Snahy odborníků (i soudů) o co nejlepší vymezení kritérií hodnocení znaleckého posudku přitom vycházejí z často nesprávného postupu obecných soudů, které si při hodnocení tohoto typu důkazu nevědí rady.

Zaměříme-li se nejprve na judikaturu, zjistíme, že rozhodnutí Ústavního soudu i Nejvyššího soudu existuje na téma hodnocení znaleckého posudku velké množství. Níže se proto zaměřím pouze na rozhodnutí nejpodstatnější, jejichž závěry jsou v navazující judikatuře často opakovány¹¹⁷.

Vůbec prvním z takových rozhodnutí je rozhodnutí Nejvyššího soudu České socialistické republiky z roku 1980, publikované ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. R 1/1981,¹¹⁸ ve kterém Nejvyšší soud ČSR udává, že soud má povinnost zkoumat především to, zda závěry uvedené v posudku jsou náležitě odůvodněny a zda jsou podloženy obsahem nálezu, zda znalec vyčerpal zadaný úkol, zda přihlédl ke všem skutečnostem, s nimiž se měl vypořádat, zda jeho závěry jsou podloženy výsledky řízení a zda nejsou v rozporu s výsledky ostatních provedených důkazů. Možnost věcného přezkumu však Nejvyšší soud ČSR výslovně zapovídá, když uvádí následující:

---

¹¹⁴ MUSIL, Jan. Hodnocení znaleckého posudku. *Kriminalistika*. [online]. 2010, č. 3 [cit. 2023-08-15].

¹¹⁵ MATHERN, Vladimír. *Znalecký posudok ako dôkazný prostriedok v československom trestnom konaní*. Bratislava: Veda, 1976.

¹¹⁶ KŘÍSTEK (2013) *Znalcetví*, 221-222 s.

¹¹⁷ Výběr relevantní judikatury podává např. KŘÍSTEK, Lukáš. Hodnocení znaleckého posudku (a nekvalitní judikatura). *Soudce: časopis Soudcovské unie České republiky*. 2017, č. 3, 15-24 s.

¹¹⁸ Zpráva Nejvyššího soudu České socialistické republiky ze dne 23. 12. 1980, sp. zn. Cpj 161/79, publikováno pod č. R 1/1981 civ. Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek, 2-3/1981.

„Soud však nemůže přezkoumávat věcnou správnost odborných závěrů znalce, neboť k tomu soudci nemají odborné znalosti anebo je nemají v takové míře, aby mohli toto přezkoumání zodpovědně učinit.“

Zásadní je dovětek, ve kterém Nejvyšší soud ČR dodává, že soud sice nemůže přezkoumat závěry znalce po věcné stránce, to však neznamená, že je posudkem vázán, a že jej musí bez dalšího převzít.

Z uvedeného vyplývá, že již v roce 1980 bojoval Nejvyšší soud s problematikou přejímání odborných závěrů soudy, které bez dalšího rozhodují v souladu s nálezem znalce, což ve svém důsledku znamená, že se znalecký posudek stává rozhodujícím důkazem a ostatní důkazy jsou vedle něj až sekundární. To je, jak již bylo uvedeno, v přímém rozporu se zásadou volného hodnocení důkazů, neboť poté se nejedná o rozhodnutí nezávislého soudu, ale soudního znalce.

Názory vyslovené ve výše uvedeném rozhodnutí ohledně nemožnosti přezkoumávat věcnou správnost posudku byly, a do dnešní doby stále jsou, opětovně citovány.¹¹⁹ Tuto kontinuitu nepřerušila ani skutečnost, že v roce 2008 se Ústavní soud proti tomuto názoru jasně vymezil, a to v plenárním nálezu ze dne 23. 9. 2008 sp. zn. Pl. ÚS 11/08, ve kterém zdůraznil, že znalecký posudek není nadán presumpcí správnosti, a uvedl, že: *„stávající přístup civilních soudů, reprezentovaný rozsudky Nejvyššího soudu [...], je do budoucna třeba změnit s tím, že se nelze vyhýbat zkoumání správnosti obsahu posudku.“*

Podobný názor přitom vyjádřil Ústavní soud již v době před vydáním citovaného plenárního nálezu, např. v nálezu ze dne 30. 4. 2007, sp. zn. III. ÚS 299/06, kdy (byť v trestní věci) konstatoval následující:

„Ponechávat bez povšimnutí věcnou správnost znaleckého posudku, slepě důvěřovat závěrům znalce by znamenalo ve svých důsledcích popřít zásadu volného hodnocení důkazů soudem podle jeho vnitřního přesvědčení, privilegiovat znalecký důkaz a přenášet odpovědnost za skutkovou správnost soudního rozhodování na znalce; takový postup nelze z ústavněprávních hledisek akceptovat.“

Ústavní soud tedy hned v několika rozhodnutích opakuje, že věcnou správnost znaleckého posudku nelze ignorovat, a nepřímou říká, že dosavadní rozhodovací praxe Nejvyššího soudu není správná, neboť i expertní posouzení musí být po obsahové stránce podrobena odpovídající kritice.

---

¹¹⁹ Z nedávné doby srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2022, sp. zn. 29 Cdo 3476/2020 a dále např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 10. 2009, sp. zn. 22 Cdo 1810/2009.

Zaměříme-li se však na pojem *věcná stránka* znaleckého posudku podrobněji, dospějeme k závěru, že pojem není v judikatuře užíván zcela správně. Proto například Dörfl považuje celý spor pouze za zdánlivý.¹²⁰ Ani Nejvyšší soud ani Ústavní soud totiž ve výše uvedených rozhodnutích nepředpokládají, že soudce nastuduje řešené odborné téma do té míry, že by se svými znalostmi mohl rovnat znalci, za účelem podrobení jeho závěru dostatečnému přezkumu. Soudci nemohou přezkoumávat posudek znalce z odborného hlediska (tj. z hlediska správnosti odborných závěrů), jelikož to by bylo popřením samotného smyslu znaleckého posouzení, kdy úkolem znalce je odpovědět na otázku, pro jejíž zodpovězení není soudce dostatečně odborně kvalifikovaný.

Na druhou stranu, soud musí mít možnost hodnotit znalecký posudek jako každý jiný důkaz, tak jak mu ukládá zásada volného hodnocení důkazů. Dörfl proto vysvětluje, že termín *věcná správnost* užívaný Ústavním soudem zahrnuje jednak jeho kontrolu z hlediska formálních náležitostí, jednak jeho obsahové (věcné) hodnocení při odstraňování pochybností o správnosti závěrů, které vyplynuly z dalšího dokazování, a to v rozsahu, v jakém mu to umožňuje jeho laický názor.¹²¹ Soud tudíž nehodnotí věcnou správnost odborného závěru jako takovou, ale hodnotí jeho přezkoumatelnost. Tj. zda provedená analýza, zvolený postup a výběr a rozsah podkladů mohly vést k prezentovanému závěru, zda je závěr dostatečně odůvodněn a zda je postup znalce logický a srozumitelný. Pro uvedený postup se proto někdy používá výraz „nepřímé hodnocení správnosti závěrů znaleckého posudku“¹²², neboť soud nehodnotí odborné závěry jako takové.

Pro úplnost je třeba uvést, že pojem *věcná správnost* používá i nový zákon o znalcích, a to v jediném ustanovení § 35 odst. 2, které upravuje výkon dohledu nad činností znalců ze strany Ministerstva spravedlnosti. Věta druhá tohoto ustanovení říká, že „*orgán dohledu je oprávněn posuzovat věcnou správnost znaleckého posudku.*“ I v tomto případě je však termín užíván nesprávně. Jestliže judikatura vrcholných soudů dospěla k závěru, že ani nezávislé soudy nejsou povolány k hodnocení „věcné správnosti“ znaleckých posudků, tím spíše toto nelze očekávat ani od správních orgánů při jejich dozorové činnosti. Zákonodárce má proto pojmem *věcná správnost* zřejmě na mysli, že ani v rámci správního dozoru by dohledový orgán neměl zůstat pouze v rovině kontroly formálních náležitostí, ale směřovat hlouběji k hodnocení kvality činnosti znalce.¹²³

S ohledem na tyto poznatky, jedinou cestou k přezkoumání znaleckého posudku co do odborných závěrů je i nadále pouze zadání revizního znaleckého posudku.

---

¹²⁰ DÖRFL (2020) *Znalec a znalecký posudek v civilním procesu*, 134 s.

¹²¹ Tamtéž.

¹²² DÖRFL, Luboš. § 28. In: DÖRFL (2021) *Zákon o znalcích. Komentář*, 262-263 s.

¹²³ VISINGER, Radek. § 35. In: DÖRFL (2021) *Zákon o znalcích. Komentář*, 319 s.

3.3. Kritéria hodnocení znaleckého posudku

V duchu výše uvedených judikatorních názorů se pokoušeli definovat pravidla pro hodnocení znaleckého posudku i autoři odborné literatury. Zřejmě nejpodrobněji rozpracoval tato kritéria Musil, který se zaměřil na hodnocení znaleckých posudků v trestním řízení. V roce 2010 ve svém článku¹²⁴ definoval celkem 6 kritérií, která jsou ve své podstatě použitelná i v civilním procesu. Podle jeho názoru musí soud při hodnocení znaleckého důkazu posuzovat: (i) právní korektnost důkazu (včetně splnění veškerých zákonných náležitostí posudku), (ii) relevanci znaleckého posudku (tj. jak expertiza přispívá ke zjištění skutkového stavu v dané věci), (iii) věrohodnost znaleckého posudku, (iv) způsobilost znalce poskytovat věrohodné znalecké posudky, (v) úplnost podkladových materiálů a (vi) odbornou odůvodněnost znaleckého posudku.

Přitom každé z těchto kritérií Musil velice podrobně rozpracovává do řady konkrétních otázek, které musí soudce v rámci hodnocení důkazu řešit. Pro lepší pochopení se níže pokusím tato kritéria zjednodušit, a to rozdělením na posouzení relevance znaleckého posudku, a dále na kontrolu jeho procesních, formálních a obsahových náležitostí.

Obecně lze souhlasit s názorem, že mezi prvními by se měl soud zabývat otázkou relevance znaleckého posudku pro dané řízení.¹²⁵ V případě soudem zadaného posudku, soudce samozřejmě zvažuje jeho opodstatněnost pro řízení ještě před samotným zadáním znalci. Zajímavější je proto posouzení relevance znaleckých posudků předkládaných účastníkem řízení podle ust. § 127a OSŘ. U těch musí soudce z hlediska procesní ekonomie vždy zvažovat, zda zadání odpovídá sporné skutkové otázce, a tedy zda je posudek jako důkaz způsobilý přispět k objasnění věci.

Jako další musí soud pochopitelně hodnotit, zda má posudek všechny zákonem předepsané náležitosti. Ty jsme v předchozích kapitolách podle rozdělili na náležitosti procesní, obsahové a formální.

V rámci procesních náležitostí, soud zkoumá, zda byly dodrženy zákonné procesní postupy, například zda byl znalec oprávněn znalecký posudek podat, zda byl řádně ustanoven nebo zda není vyloučen pro podjatost.

Mezi obsahové náležitosti podle ust. § 28 odst. 1 ZnalZ řadíme *úplnost, pravdivost a přezkoumatelnost* znaleckého posudku. Vrátime-li se krátce k pojmu *přezkoumatelnost* znalecké expertizy, již jsme definovali, že ta spočívá především ve splnění všech formálních náležitostí

---

¹²⁴ MUSIL, Jan. Hodnocení znaleckého posudku. *Kriminalistika* [online]. 2010, č. 3 [cit. 2023-08-15].

¹²⁵ Srov. též KŘÍSTEK, Lukáš. Hodnocení znaleckého posudku (a nekvalitní judikatura). *Soudce: časopis Soudcovské unie České republiky*. 2017, č. 3, 16 s.

a dále ve srozumitelnosti a logické návaznosti jednotlivých částí posudku, což zajišťuje důvěryhodnost prezentovaných závěrů. Řádné odůvodnění všech provedených kroků poté umožňuje opakovatelnost v tom smyslu, že stejným postupem může nestranný odborník dojít k obdobnému výsledku zkoumání.¹²⁶ Tyto aspekty v souhrnu umožňují kritické hodnocení znaleckých posudků a usnadňují jejich případnou revizi. V rámci obsahových vad soud zkoumá též *úplnost* ve smyslu úplného zodpovězení všech položených otázek, ale i úplnost vstupních dat a podkladů, ze kterých znalec vycházel. Poslední obsahovou náležitostí je požadavek na *pravdivost* znaleckého posudku, tedy aby nepodával účelově zkreslené informace.

Ohledně formálních náležitostí bylo výše zmíněno, že ZnalZ opouští původní strukturu expertizy členěnou na *posudek-nález*, která v praxi působila potíže a nejednotnost, a v ust. § 28 odst. 2 ZnalZ zavádí nové uspořádání obsahu posudku (srov. kapitola 2.3.). Závěrem kapitoly věnované náležitostem bylo zjištěno, že tato nově definovaná struktura znaleckého posudku má zcela zásadní vliv na jeho přezkoumatelnost. Lze tedy shrnout, že obsahové náležitosti posudku jsou úzce navázány na splnění náležitostí formálních.

V rámci zkoumání kritérií lze uvést některá nebezpečí spojená s hodnocením znaleckého posudku. K postupu soudů při hodnocení posudku je skeptický například Závora¹²⁷, který spatřuje nebezpečí v hodnocení kvantity na úkor kvality, tj. když soud vyvozuje kvalitu např. z toho, kolik má posudek stran, příloh atd. Rozsah odborné zprávy však není automaticky zárukou kvality. Podle Závory se tento aspekt může jevit jako problematicky i při rozhodování o odměně znalce. Tuto myšlenku pochopitelně nelze paušalovat v tom smyslu, že příliš rozsáhlá analýza musí být vždy nekvalitní. Právě naopak. Kritéria pro hodnocení kvality posudku je ale třeba hledat i jinde.

Vycházejíc z poznatků výše, jako kritérium kvality lze uvést dodržení přísné struktury znaleckého posudku, srozumitelný jazyk pochopitelný i pro laiky, použití všech relevantních a dostupných dat, soulad s metodami a standardy používanými v daném odvětví a logickou návaznost informací. Významným kritériem je nepochybně i schopnost znalce obhájit své závěry při případném výslechu a odpovědět na dotazy stran a soudu. Konečně, určitou roli může hrát i renomé znalce, případně jeho vyšší odbornost. Ta se předpokládá zejména u znaleckých ústavů, kterými jsou například vysoké školy nebo veřejné výzkumné instituce, čemuž také odpovídají přísnější podmínky pro jejich zápis.

---

¹²⁶ Důvodová zpráva k zákonu č. 254/2019 Sb. o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech, č. 254/2019 Dz, k § 28 odst. 1.

¹²⁷ ZÁVORA, Jiří. Příčiny obtížné přezkoumatelnosti znaleckých posudků. *Acta Iuridica Olomucensia*, 2017, č. 12, 123 s.

Pokud soud na základě výše uvedených úvah a po konfrontaci znaleckého posudku s výsledky dalšího dokazování dospěje k tomu, že závěr znalce je hodnověrný a spolehlivě odpovídá na řešenou otázku, může o něj své rozhodnutí opřít. Správně provedené „nepřímé hodnocení“ důkazu podle výše uvedených pravidel umožňuje soudu vyloučit posudky trpící zjevnými vadami a eliminovat rozpory, zejména v případě posudků účastníků řízení podle § 127a OSŘ.¹²⁸

3.3.1. Vliv poměru věrohodnosti na hodnocení důkazu

Na tomto místě je vhodné se v souvislosti s hodnocením důkazu krátce zabývat i problematikou vyjádření, resp. nevyjádření pravděpodobnosti, se kterou se závěr znaleckého posudku uplatní. Někteří autoři¹²⁹ totiž spatřují nebezpečí znaleckých posouzení v tom, že znalec zodpoví odbornou otázku s jednoznačným výsledkem, aniž by vyjádřil pravděpodobnost uplatnění takového výroku. Ačkoliv existují znalecké obory, které umožňují znalci vyslovit závěr čistě exaktní (např. u oceňování majetku), v některých oborech, zejména přírodovědných, znalecký posudek zpravidla nemůže podávat odpověď se stoprocentní přesností.¹³⁰ Tyto obory nacházejí široké uplatnění v trestním řízení, nicméně ani v občanském soudním řízení se nevyhneme např. forenzní genetice (v případech sporů o určení otcovství), forenzní analýze rukopisu, či nejrůznějším odvětvím z oboru zdravotnictví. V těchto oblastech vědy je proto vhodné, aby znalci uváděli své závěry za současného vyjádření pravděpodobnosti jeho uplatnění a soudce by měl naopak upozornět v případě, že znalec o svém závěru nepochybuje a udává jej s jednoznačnou přesností.¹³¹

I v případě dokazování znaleckým posudkem platí, že úkolem soudce je zjistit okolnosti případu tak, aby byl skutkový stav zjištěn spolehlivě podle míry účasti účastníků.¹³² S procesem dokazování je ale vždy spojena určitá nejistota ohledně toho, jak se věci přesně udály (např. nejistota ohledně toho, jakým způsobem vznikla škoda). I jednotlivé důkazy předkládané

---

¹²⁸ DÖRFL, Luboš. § 28. In: DÖRFL (2021) *Zákon o znalcích. Komentář*, 263 s.

¹²⁹ TOMOSZEK, Maxim, FÜRST, Tomáš, ŠÍNOVÁ, Renáta. K hodnocení znaleckých posudků i v kontextu nové právní úpravy. *Právní rozhledy*. 2021, č. 7, 236-241 s.

TOMOSZEK, Maxim. Jaké zásady pro znalecké dokazování vyplývají z práva na spravedlivý proces? *Časopis pro právní vědu a praxi* [online]. 2020, č. 1 [cit. 2023-09-10], 62 s.

¹³⁰ TOMOSZEK, Maxim, FÜRST, Tomáš, ŠÍNOVÁ, Renáta. K hodnocení znaleckých posudků i v kontextu nové právní úpravy. *Právní rozhledy*. 2021, č. 7, 239 s.

¹³¹ Tamtéž.

¹³² Srov. ust. § 6 OSŘ.

účastníky mohou být protichůdné a soudce je tak nucen uvažovat o věrohodnosti každého takového důkazu. Tuto nejistotu je možné řešit pomocí vyjádření určité míry pravděpodobnosti důkazu.¹³³

Jedním z nástrojů sloužících k určení této pravděpodobnosti je tzv. poměr věrohodnosti, též označovaný jako LR (*likelihood ratio*)¹³⁴. S tímto pojmem pracuje směrnice pro hodnocení znaleckých posudků¹³⁵ vypracovaná v roce 2016 Evropskou federací forenzních laboratoří (*European Federation of Forensic Sciences Institutes*, dále jen „ENFSI“), která poskytuje nový pohled na hodnocení znaleckých posudků ve forenzních disciplínách. Poměr věrohodnosti LR ve smyslu této směrnice vyjadřuje číselné vyjádření váhy důkazu pomocí poměru pravděpodobností (resp. věrohodností) dvou soupeřících tvrzení.^{136 137}

Zjednodušeně řečeno, věrohodností poměr LR udává, s jakou pravděpodobností se uplatní konkrétní závěr, přičemž je třeba vždy porovnávat dvě protichůdná tvrzení (např. tvrzení, že podpis je pravým podpisem pana X, oproti tvrzení, že podpis je podpisem jiné osoby než pana X). Tomoszek, Fürst a Šínová ve svém článku¹³⁸ uvádějí, že právě vyjádření poměru věrohodnosti do velké míry usnadňuje hodnocení posudků znalců z forenzních disciplín. Jako příklad uvádějí výše zmiňované dokazování znaleckým posudkem ve sporu o to, zda určitá osoba podepsala či nepodepsala jistý dokument. V situaci, kdy má soud k dispozici svědecké výpovědi svědčící jednoznačně ve prospěch jednoho tvrzení a znalecký posudek svědčící jednoznačně ve prospěch druhého tvrzení, ocitá se soud v těžkém postavení. Jestliže však znalec dospěje k závěru, že podpis byl podepsán (resp. zfalšován) jinou osobou, ale tento závěr shledá s nižší než stoprocentní jistotou (např. LR=20), dává tím soudu větší prostor pro skutečně volné hodnocení důkazů.¹³⁹

Ústavní soud¹⁴⁰ se touto otázkou také zabýval, a to v kontextu sporu o náhradu škody na zdraví, ve kterých je znalecký posudek zpravidla klíčovým důkazem o příčinné souvislosti mezi škodním jednáním a vzniklou škodou. V odůvodnění nálezu proto Ústavní soud uvedl, že obzvláště v případech o škodách na zdraví si řádné posouzení důkazů vyžaduje „aby byl znalec

---

¹³³ FÜRST, Tomáš, ŠIMKOVÁ, Halina. In: FÜRST, Tomáš, ŠIMKOVÁ, Halina, ZIMMER, Jan, FÜRSTOVÁ, Jana. *Nová teorie důkazu: a komentovaný český překlad směrnice ENFSI pro znalecké hodnocení ve forenzních vědách*. Praha: Leges, 2022, 21 s.

¹³⁴ Tamtéž. Poměr věrohodnosti LR vychází z tzv. bayesovské (též označované jako subjektivní) interpretace pravděpodobnosti a jejího použití v soudním procesu.

¹³⁵ *ENFSI Guideline For Evaluative Reporting In Forensic Science* [online]. European Network of Forensic Science Institutes, 2016 [cit. 2023-08-28].

¹³⁶ FÜRST, ŠIMKOVÁ, ZIMMER, FÜRSTOVÁ (2022) *Nová teorie důkazu*, 58 s.

¹³⁷ Směrnice ENFSI ne zcela logicky pracuje s pojmem „poměr věrohodnosti“ jako s poměrem dvou pravděpodobností, čímž dochází k částečné záměně pojmů věrohodnost a pravděpodobnost.

¹³⁸ TOMOSZEK, Maxim, FÜRST, Tomáš, ŠÍNOVÁ, Renáta. K hodnocení znaleckých posudků i v kontextu nové právní úpravy. *Právní rozhledy*. 2021, č. 7, 236 s.

¹³⁹ Tamtéž.

¹⁴⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 26. 8. 2015, sp. zn. I. ÚS 3253/13.

schopen uvažovat též v určitém rozmezí včetně dimenzí počtu pravděpodobnosti. Má-li kupříkladu znalec k dispozici více reálných alternativ příčin vzniku škody, nesmí se vyhnout možnosti vyjádřit své závěry procentuálním vyčíslením pravděpodobnosti existence určitého kauzálního vztahu.“ Možná právě proto i nový znalecký zákon ukládá znalcům v ust. § 28 odst. 5 ve spojení s vyhláškou o výkonu znalecké činnosti¹⁴¹ povinnost, aby v případě, kdy mu podklady nebo metoda neumožňují vyslovit jednoznačný závěr, uvedl skutečnosti snižující přesnost tohoto závěru nebo uvedl podmínky za kterých se uplatní. I na toto ustanovení je však třeba pohlížet prizmatem výše popsané teorie pravděpodobnosti důkazu.

Cílem této podkapitoly bylo poskytnout stručný exkurz do teorie dokazování založené na poměru věrohodností, nikoliv její podrobný rozbor. Lze se však ztotožnit se závěry výše uvedených autorů i Ústavního soudu, že poměr věrohodnosti důkazu, resp. procentuální vyčíslení pravděpodobnosti určitého jevu, může mít významný vliv na hodnocení znaleckého důkazu ze strany soudu.

3.4. Vady znaleckého posudku a jejich odstraňování

Výše byla uvedena některá pravidla pro hodnocení znaleckého důkazu. V rámci tohoto hodnocení může soud dospět k závěru, že znalecký posudek trpí vadami, které je třeba, je-li to možné, odstranit.

Vadám znaleckého posudku se snaží předcházet vyhláška o výkonu znalecké činnosti stanovením podrobného postupu při jeho zpracování.¹⁴² I přes podrobnou podzákonnou úpravu si však lze představit velké množství vad, kterými může znalecký posudek trpět. Jelikož posudek trpí vadami, pokud nemá všechny náležitosti, které by mít měl, lze i vady rozdělit na procesní, formální a obsahové.¹⁴³ Vedle toho můžeme vady dále dělit na odstranitelné a neodstranitelné, popř. na podstatné a nepodstatné.¹⁴⁴

První množinou možných vad jsou procesní pochybení. Ta mohou vznikat nedodržením procesních předpisů, tj. v civilním procesu porušením ustanovení občanského soudního řádu, případně nedodržením postupu předpokládaného zákonem o znalcích. V rozporu s procesními předpisy je tak například vypracování posudku znalcem z jiného oboru, odvětví či specializace, než bylo zadáno, či vypracování jinou osobou než znalcem, dále podjatost znalce nebo opatření

---

¹⁴¹ Srov. ust. § 41 odst. 5 a ust. § 58 odst. 2 vyhlášky o výkonu znalecké činnosti.

¹⁴² DÖRFL, Luboš. § 28. In: DÖRFL (2021) *Zákon o znalcích. Komentář*, 260-261 s. Srov. též ust. § 52 a násl. vyhlášky o výkonu znalecké činnosti.

¹⁴³ KŘÍSTEK (2013) *Znalcetví*, 222 s.

¹⁴⁴ Tamtéž.

podkladů nezákonným způsobem. Tyto vady zpravidla nelze zhojit, a po jejich zjištění není možné znalecký posudek využít v soudním řízení jako důkaz.¹⁴⁵ Do procesních vad spadá i případ, kdy se znalec namísto řešení sporné skutkové otázky uchyluje k právnímu hodnocení, které náleží výlučně soudu. V tomto případě však již lze uvažovat o nápravě, kdy taková vada nevyklučuje automaticky využití znaleckého posudku jako důkazu (k tomu viz výše kapitola 2.1.1. a zde citovaná judikatura). Vedle toho by měl soud posuzovat například i to, zda nedošlo k porušení práva účastníků na spravedlivý proces, například tím, že by jim bylo znemožněno účastnit se místního šetření prováděného znalcem za účelem ocenění nemovitosti.¹⁴⁶

Formální vady, které tvoří druhou skupinu vad znaleckých posudků, jsou v zásadě odstranitelné. Mezi méně závažné vady patří například chybějící podpis znalce, otisk úřední pečeti nebo chybějící údaje znalecké doložky.¹⁴⁷ Tyto náležitosti jsou sice významné, nicméně snadno doplnitelné, pokud absentují. Do formálních vad řadíme i některé vady v zákonné struktuře, pokud absence těchto náležitostí nemá sama o sobě vliv na obsahové náležitosti znaleckého posudku; takovou vadou je např. chybějící nebo neúplný seznam podkladů.¹⁴⁸ Formální vady budou zpravidla napraveny písemným doplněním znaleckého posudku.

Třetí množinu tvoří vady obsahové, jejichž řešení a odstraňování je v praxi nejtěžší. Obsahové náležitosti vypovídají zejména o kvalitě znaleckého posudku a v jejich rámci se posuzuje jeho pravdivost, úplnost a přezkoumatelnost ve smyslu § 28 odst. 1 ZnalZ. V návaznosti na zjištění učiněná v předchozích částech této práce můžeme shrnout, že soudce musí ponechat stranou samotné odborné závěry znalce, zkoumání kvality posudku se ale přesto nevyhne. Některé obsahové vady, které může soudce v rámci hodnocení odhalit, již byly zmíněny výše. Mezi nimi například nedostatečné podklady nebo jejich nevhodný výběr, nevhodná metoda nebo metoda neodpovídající všeobecně uznávaným standardům, případně chyby ve výpočtech, měření či jiných odborných postupech.¹⁴⁹ Podle judikatury, za podstatnou obsahovou vadu lze považovat i situaci, kdy znalec-lékař neprovede osobní vyšetření osoby, jejíž zdravotní stav má posuzovat.¹⁵⁰ Také nedodržení zákonné struktury v rozsahu, který již má zásadní vliv na přezkoumatelnost, může být podstatnou obsahovou vadou (např. neúplné nebo absentující odůvodnění). Z hlediska

---

¹⁴⁵ DÖRFL, Luboš. § 28. In: DÖRFL (2021) *Zákon o znalcích. Komentář*, 255-256 s. nebo KŘÍSTEK (2013) *Znalectví*, 225 s.

¹⁴⁶ KŘÍSTEK, Lukáš. § 28 In: KŘÍSTEK (2021) *Zákon o znalcích. Komentář*, 173 s. a zde citovaný náleží Ústavního soudu ze dne 16.10.2008 sp. zn. I. ÚS 1012/07.

¹⁴⁷ DÖRFL, Luboš. § 28. In: DÖRFL (2021) *Zákon o znalcích. Komentář*, 254 s.

¹⁴⁸ Tamtéž.

¹⁴⁹ Tamtéž.

¹⁵⁰ Srov. náleží Ústavního soudu ze dne 25. 2. 2009, sp. zn. I. ÚS 2399/08.

úplnosti je vadný též znalecký posudek, který nevyčerpává zcela znalecký úkol nebo neodpovídá přesně na položené otázky.

3.4.1. Výslech znalce a jiné způsoby odstraňování pochybností

Významným prostředkem k odstraňování pochybností a vad znaleckého posudku je výslech znalce. Znalecký posudek je primárně důkazem ústním. Pro případ, kdy se nelze spokojit s písemným vyhotovením posudku, počítá s výslechem znalce ust. § 127 odst. 1 OSŘ, ale i znalecký zákon v ust. § 26 odst. 8.¹⁵¹ Podání znaleckého posudku je proto nutné vnímat v širším kontextu, kdy podání písemného znaleckého posudku je (až na výjimky) dovršeno teprve výslechem znalce předvolaného k jednání, kde musí přesvědčivě čelit dotazům soudu, zástupcům účastníků a jednoznačně obhájit své znalecké závěry.¹⁵²

Výslech znalce může soudu pomoci jak při hodnocení znaleckého posudku jako samostatného důkazu, tak i při porovnávání vícero znaleckých posudků mezi sebou. Soud by měl k výslechu znalce přistoupit, kdykoliv má o jeho posudku sám pochybnost. Dle ustálené rozhodovací praxe však nesmí soud od výslechu upustit mimo jiné ani tehdy, pokud sám o správnosti znaleckého posudku pochybnost nemá, ale účastník řízení vznáší proti závěrům znalce podstatné výhrady, jejichž vyjasnění je pro rozhodnutí ve věci samé podstatné.¹⁵³

Některé obsahové vady nicméně nelze odstranit ani výslechem, například pokud znalec neměl k dispozici všechny dostupné podklady. V takové situaci není vyloučeno, aby byl nedostatek odstraněn vypracováním doplňujícího znaleckého posudku po obstarání zbývajících podkladů.¹⁵⁴

Obyčejně se náprava vad značně komplikuje, bylo-li podáno více znaleckých posudků, které si navzájem odporují. Vrcholné soudy i v tomto kontextu připomínají obecným soudům, že jsou-li vady odstranitelné, soudce by měl využít všech možných prostředků k jejich odstranění, ať už pomocí výslechu, konfrontace vícero znalců¹⁵⁵ nebo žádostí o doplnění znaleckého posudku. Je-li více znaleckých posudků rozporných, nemůže se soud spokojit pouze s písemným vyhotovením posudku, a měl k výslechu znalce přistoupit vždy.¹⁵⁶

---

¹⁵¹ Podle ust. § 28 odst. 6 ZnalZ: „Znalec je povinen znalecký posudek na žádost orgánu veřejné moci, před nímž má být znalecký posudek použit, osobně stvrdit, doplnit nebo jeho obsah blíže vysvětlit.“

¹⁵² Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 19. 7. 2018, sp. zn. 7 Cmo 19/2018.

¹⁵³ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 7. 2010, sp. zn. 21 Cdo 2458/2009.

¹⁵⁴ DÖRFL, Luboš. § 28. In: DÖRFL (2021) *Zákon o znalcích. Komentář*, 255 s.

¹⁵⁵ Srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 3. 2019, sp. zn. 25 Cdo 2217/2017.

¹⁵⁶ Srov. náleží Ústavního soudu ze dne 25. 2. 2009, sp. zn. I. ÚS 2399/08.

3.5. Revizní znalecký posudek

Ustavení § 127 odst. 2 OSŘ dává soudu možnost nechat přezkoumat posudek jiným znalcem, tj. zadat tzv. revizní znalecký posudek. Podmínky pro jeho zadání podle daného ustanovení jsou v zásadě dvě, a to že (i) soud má pochybnost o správnosti podaného posudku nebo je posudek nejasný či neúplný, a současně (ii) soud požádal znalce o vysvětlení těchto nejasností, které však nevedlo k výsledku.

Jelikož další podmínky pro zadávání revizních znaleckých posudků zákon nestanoví, bude vždy záležet na úvaze soudu¹⁵⁷. V rámci judikatury je kladen důraz hlavně na to, aby soudci využívali všechny dostupné prostředky (zejména výslech znalce), a předcházeli tím nadbytečnému zadávání revizních znaleckých posudků. Ty zpravidla významně prodlužují soudní řízení a jejich nadužívání je v rozporu s principem procesní ekonomie.¹⁵⁸

Revizní posudek přitom nemusí zadat pouze soud, ale i účastník řízení. Nejvyšší soud potvrdil, že pokud splňuje znalecký posudek předložený účastníkem řízení předpoklady stanovené v § 127 odst. 2 a § 127a OSŘ, pohlíží se na něj jako na znalecký posudek vyžádaný soudem, a to i tehdy, jde-li o revizní znalecký posudek.¹⁵⁹ V návaznosti na to Nejvyšší soud potvrdil, že návrh účastníka na vypracování revizního znaleckého posudku nemá povahu nového důkazu, ale pouze námitek směřujících proti správnosti již vyhotoveného posudku a proto jej zásadně lze uplatnit i po koncentraci řízení. Ani zákaz novot v odvolacím řízení ovládaném zásadou neúplné apelace nebrání odvolacímu soudu v provedení důkazu revizním znaleckým posudkem (bez zřetele na to, zda bylo jeho provedení před soudem prvního stupně navrženo).¹⁶⁰

Revizní znalecký posudek představuje jedinou možnost soudu (případně účastníků), jak dát přezkoumat posudek znalce po jeho odborné stránce. Soudu zásadně nenáleží hodnocení odborné stránky posudku. K názoru, že posudek je nesprávný, nejasný či neúplný, může soud dospět například na základě porovnávání znaleckého posudku s jinými provedenými důkazy nebo k námitce účastníka, že posudek nebyl proveden postupem *de lege artis*, tj. v souladu s pravidly daného odvětví. Smyslem revizního znaleckého posudku je tak potvrzení, vyvrácení či upřesnění závěrů jiného znalce, a tím zodpovězení všech skutkových otázek potřebných k rozhodnutí ve věci.¹⁶¹

---

¹⁵⁷ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 4. 2012, sp. zn. 21 Cdo 4562/2010.

¹⁵⁸ DÖRFL (2020) *Znalec a znalecký posudek v civilním procesu*, 144 s.

¹⁵⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 1. 2014, sp. zn. 26 Cdo 3928/2013.

¹⁶⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 5. 2021, sp. zn. 32 Cdo 3443/2019-II.

¹⁶¹ DRAŽKA, Štěpán. Přezkum znaleckých posudků. *Epravo.cz* [online]. 11. 1. 2016 [cit. 2023-08-13].

Pochybnost o *správnosti* posudku může mít soud zejména v situacích, kdy účastník řízení předloží znalecký posudek, jehož závěry jsou odlišné od posudku vypracovaného soudem ustanoveným znalcem, případně obě strany sporného řízení předkládají rozporné znalecké posudky. Dále mohou pochybnost o *správnosti* založit i obsahové vady posudku jako je nedostatek vstupních podkladů, absence přesvědčivého odůvodnění nebo důvodné zpochybnění použité metody (často soukromým posudkem).¹⁶² Pochybnost o *správnosti* vypracovaného znaleckého posudku však nemusí založit pouze jiný znalecký posudek, ale například i listinný důkaz.¹⁶³

Pokud jde o *nejasnost* posudku, nejasný je například posudek, který je vnitřně rozporný nebo který je pro laika nesrozumitelný. Naproti tomu, za *neúplný* posudek lze považovat takový, který nevyčerpává zcela znalecký úkol nebo neřeší podstatnou část odborného skutkového problému (např. u posuzování výchovných předpokladů rodičů se znalec vyjádří k charakterovým vlastnostem rodiče, nikoliv však k jeho závislosti na omamných látkách¹⁶⁴).

Již bylo naznačeno, že zadání revizního znaleckého posudku bude vždy záležet na úvaze soudu při zvážení konkrétních výsledků dokazování. Důležité je upozornit, že samotná skutečnost, že v řízení byly předloženy znalecké posudky s rozdílnými závěry, automaticky nezakládá povinnost soudu ustanovit revizního znalce. Jestliže pochybnosti o jednom z posudků byly odstraněny (např. po slyšení obou znalců) a pochybnosti o druhém posudku byly naopak zesíleny, nemusí soud návrhu účastníka na zadání revizního posudku vyhovět¹⁶⁵. S ohledem na to, že hodnocení důkazu je výlučně věcí soudu, účastník (třebaže se závěry druhého posudku nesouhlasí) nemá na zadání revizního posudku právo¹⁶⁶.

Výše byly uvedeny důvody, pro které lze revizní znalecký posudek zadat. Další otázka zní, kdo revizní posudek vypracuje. Revizním znalcem může být ustanoven jakýkoliv znalec, tj. znalec jako osoba fyzická, znalecká kancelář i znalecký ústav. Podmínkou je, že se musí jednat o jiného znalce, než který vypracoval posudek, který má být přezkoumán (srov. § 127 odst. 2 OSŘ). Zpravidla však bude revizí pověřen samostatný znalec, případně znalecká kancelář.

Tzv. ústavní revizi ponechává občanský soudní řád v ust. § 127 odst. 3 pouze pro „výjimečné, zvláště obtížné případy, vyžadující zvláštní vědecké posouzení“. Podle citovaného ustanovení se v takto mimořádně složitých případech může soud s žádostí o vypracování revizního posudku obracet na státní orgány, vědecké ústavy, vysoké školy nebo instituce specializované na

---

¹⁶² DÖRFL (2020) *Znalec a znalecký posudek v civilním procesu*, 143 s.

¹⁶³ Srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 6. 2012, sp. zn. 29 Cdo 2214/2010.

¹⁶⁴ JIRSA, Jaromír. In: JIRSA (2019) *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář*, 345 s.

¹⁶⁵ Srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 3. 2016, sp. zn. 29 Cdo 4153/2015.

¹⁶⁶ Srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 7. 2017, sp. zn. 22 Cdo 525/2017-I.

znaleckou činnost. Občanský soudní řád se tak částečně shoduje s definicí znaleckého ústavu podle § 7 odst. 1 ZnalZ, ne však zcela (viz kapitola 1.5. této práce). Ve všech případech by se soud měl na tyto instituce obracet, jak stanoví §127 odst. 3 OSŘ, jen v mimořádně složitých případech. To je dáno s ohledem na prestiž těchto institucí, ale také s ohledem na významně delší dobu potřebnou ke zpracování posudku.¹⁶⁷ Jsou-li tedy revizní posudky vypracovávány znaleckými ústavu zcela výjimečné, vypracování „běžného“ znaleckého posudku znaleckým ústavem by mělo být ještě výjimečnější.¹⁶⁸

Zaměříme-li se na postup znalce při vypracování revizního posudku, zjistíme, že zákon tento postup zvlášť neupravuje. Na vypracování revizního posudku se proto použijí ustanovení pro vypracování běžného posudku dle zákona o znalcích a vyhlášky o výkonu znalecké činnosti. Vzhledem k tomu, že se jedná o přezkum již podané expertizy, musejí být přesto v postupu revizního znalce nepatrné odlišnosti. Především se jedná o to, že revizní znalec zpravidla provede nejprve vlastní analýzu a formuluje odpovědi na zadané otázky, a teprve poté přistoupí k porovnání svých závěrů se závěry znalce, jehož posudek reviduje. Jestliže revizní znalec dospěje k jiným výsledkům, musí zdůvodnit, proč postup, podklady, metoda nebo jiné kroky původního znalce nemohly vést ke správnému výsledku.¹⁶⁹ Na základě těchto údajů může následně soud v rámci volného hodnocení důkazů vyvodit, které odborné skutečnosti má za objasněné.

3.6. Dílčí shrnutí

Občanský soudní řád nestanoví podrobnější pravidla, podle kterých by měly soudy v případě hodnocení znaleckých posudků postupovat. Při definování těchto pravidel je proto nutné postupovat v souladu s judikatorními závěry a postřehy autorů odborných článků.

V dnešní době již není pochyb o tom, že soudce nemůže zpochybňovat ani přezkoumávat samotné odborné závěry znalce, neboť k takovému přezkumu nemá potřebné znalosti z dané oblasti vědy. To však neznamená, že znalecký posudek nemůže podrobit kritice z hlediska jeho kvality. Naopak, soudce musí postupovat v souladu se zásadou volného hodnocení důkazů, kdy musí posoudit dodržení všech procesních, formálních, ale i obsahových náležitostí posudku, tj. z hlediska jeho úplnosti, pravdivosti a přezkoumatelnosti. Tento postup bývá označován také jako tzv. nepřímé hodnocení správnosti závěrů znaleckého posudku, neboť soudce nepřezkoumává odborné závěry znalce jako takové.

---

¹⁶⁷ DÖRFL (2020) *Znalec a znalecký posudek v civilním procesu*, 144 s.

¹⁶⁸ JIRSA, Jaromír. In: JIRSA (2019) *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář*, 345 s.

¹⁶⁹ DÖRFL (2020) *Znalec a znalecký posudek v civilním procesu*, 146 s.

Pro případy posuzování vícero znaleckých posudků s rozpornými závěry, vytvořila judikatura vodítka, jak má soud v těchto situacích postupovat. V první řadě by se měl soudce pokusit rozpory v závěrech znalců odstranit pomocí výsledku těchto znalců.¹⁷⁰ Také pojmenování jednotlivých vad (např. nedostatek podkladů nebo použití nevhodných metod) může soudu pomoci vyřešit kolizi odborných závěrů a rozhodnout, který z posudků vezme za podklad pro své rozhodnutí.¹⁷¹ V oblastech forenzních disciplín může při hodnocení tohoto typu důkazního prostředku hrát významnou roli i vyjádření pravděpodobnosti, s níž se znalecovo dobrozdání uplatní. Následně, po odstranění případných pochybností prostřednictvím výsledku znalce a po konfrontování znaleckého posudku s výsledky dalšího dokazování, může soud rozhodnout, zda se k závěrům znaleckého posudku (a případně kterého) přikloní.

Teprve přetrvávají-li rozpory i nadále, má soud možnost dát jejich závěry přezkoumat zadáním tzv. revizního znaleckého posudku. Není přitom vyloučeno ani to, aby byl revizní znalecký posudek zadán účastníkem mimo řízení¹⁷². Žádosti o vypracování revizního znaleckého posudku by však vždy mělo předcházet využití jiných procesních prostředků sloužících k odstranění pochybností, z nichž nejdůležitější je výslech znalce, popř. více znalců současně.

---

¹⁷⁰ Srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 10. 2019, sp. zn. 27 Cdo 2755/2019.

¹⁷¹ DÖRFL (2020) *Znalec a znalecký posudek v civilním procesu*, 165 s.

¹⁷² Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 8. 2014, sp. zn. 32 Cdo 1124/2014 nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 1. 2014, sp. zn. 26 Cdo 3928/2013.

4. Možné legislativní změny

Následující kapitoly budou zaměřeny na možné legislativní změny ve vztahu k ust. § 127 a ust. § 127a OSŘ a ve vztahu k hodnocení znaleckého posudku ze strany soudu.

4.1. Změny ve vztahu k ust. § 127 OSŘ

Ustanovení § 127 OSŘ upravující zadávání znaleckého posudku ze strany soudu je dle mého názoru pro účely civilního procesu dostačující, jelikož podává jednoznačný postup soudu při zacházení se znaleckým důkazem. V jednotlivých odstavcích daného ustanovení je upraveno zadání znaleckého posudku, výslech znalce, žádost o vysvětlení v případě pochybností, ustanovení znalce jiného i podmínky pro revizi posudku jiným znalcem, popř. znaleckým ústavem.

Přesto si lze představit doplnění zmiňovaného ustanovení o některé další procesní postupy, například o povinnost soudu předběžně projednat zadání znaleckého úkolu se znalcem. Tato povinnost je ostatně zavedena i novým znaleckým zákonem v ust. § 25 odst. 1 věty druhé, podle které orgán veřejné moci se znalcem předem projedná zadání znaleckého posudku a lhůtu pro jeho podání. Tímto postupem může soudce a znalec ve vzájemné spolupráci předejít nesprávné volbě oblasti znaleckého zkoumání, projednat zadání znaleckého úkolu, zjistit časové možnosti znalce, případně mohou společně dojít k závěru, že k zodpovězení odborné otázky bude zapotřebí vypracovat společný znalecký posudek více znalců různých specializací. Ve zbytku se však domnívám, že ustanovení § 127 OSŘ zásadní potíže nečiní.

4.2. Změny ve vztahu k ust. § 127a OSŘ

Řada problémů je však spojována s posudky stran řízení ve smyslu ust. § 127a OSŘ. Mezi nimi především problematika podávání účelově zkreslených posudků, potíže s nezaujatostí znalce, nepřiměřeným prodlužováním soudního řízení a tím i zvyšováním nákladů účastníků i soudu, nebo neúplnost závěrů znalce z důvodu nedostatku podkladů poskytnutých pouze jednou procesní stranou.

4.2.1. *Věcný záměr civilního řádu soudního*

Patrně nejjednodušší řešení veškerých problémů spojených se soukromými znaleckými posudky v současnosti nabízí věcný záměr civilního řádu soudního¹⁷³ (dále jen “**civilní řád soudní**”), neboť ten, jak již bylo uvedeno výše, ustanovení § 127a OSŘ zcela vypouští. K tomuto kroku uvádějí autoři následující: „*Zcela záměrně se upouští od dosavadního § 127a OSŘ.*

---

¹⁷³ DOBROVOLNÁ, Eva, DVOŘÁK, Bohumil, LAVICKÝ, Petr, PULKRÁBEK, Zdeněk, WINTEROVÁ, Alena. Věcný záměr civilního řádu soudního. Finální znění 2. verze. *Justice.cz* [online]. 2020 [cit. 2023-06-23].

*Znalec je pomocným orgánem či spolupracovníkem soudu a nahrazuje jeho odborné znalosti. Znalec tak činí nezávisle a nestranně, a nikoliv pro jednu nebo druhou stranu. Proto je ustanovení znalce vždy věcí soudu.*¹⁷⁴ Autoři tak kategoricky zastávají názor, podle kterého oprávnění stran předložit vlastní expertízu, nepřináší pro civilní řízení soudní nic pozitivního.

Navrhovaná úprava je odůvodněna v první řadě tím, že stranám je i po vypuštění ust. § 127a OSŘ ponechána možnost vyjádřit se k osobě znalce, jakož i k samotnému znaleckému posudku, kdy mohou namítat jeho nesprávnost a klást znalci doplňující otázky. Tím jsou dostatečně zohledněna jejich procesní práva a mohou tak působit na případné ustanovení jiného znalce ze strany soudu.

Motivace autorů k opuštění ust. § 127a je zcela zřejmá, když vezmeme v potaz, že o objektivitě takového posudku bude vždy určitá pochybnost, neboť strana, která jej předkládá, formulovala úkol znalce a platila jej. Souhlasím s názorem, že pouhé prohlášení znalce o jeho vědomosti o následcích podání nepravdivého posudku, nemůže být dostatečnou zárukou objektivního zodpovězení odborné otázky. Autoři dále poukazují na fakt, že ze soudního řízení se v těchto případech stává nežádoucí souboj znalců, završený revizním znaleckým posudkem, který může být opět předložen stranou řízení. Výsledkem je tudíž velmi zdoluhavé a složité soudní řízení, přímo odporující celé koncepci civilního procesu, který má být v rámci možností rychlý, levný a jednoduchý.¹⁷⁵

Ve všech těchto ohledech je nutné autorům civilního řádu soudního přisvědčit. Na druhou stranu je třeba zvážit, jaké důsledky by vypuštění předmětného ustanovení mělo. V důsledku navrhovaných změn by v podstatě došlo k obnovení právního stavu před novelou občanského soudního řádu z roku 2011, kdy by soud musel k posudkům stran řízení přihlížet pouze jako k listinným důkazům. Soud by tak byl zbaven možnosti odstraňovat případné pochybnosti prostřednictvím výslechu znalců, kteří posudky zpracovali, kdy konečným důsledkem by byla opět potřeba ustanovit dalšího znalce, tentokrát ze strany soudu.

Je otázkou, zda skutečnost, že k posudku účastníka se přihlédne pouze jako k listinnému důkazu, by strany řízení odradila od jejich předkládání. Pokud by tomu tak skutečně bylo, výsledná situace by zřejmě nesvědčila ve prospěch znalců, kteří mají pochopitelně zájem na tom, aby se na ně veřejnost s žádostmi o vypracování posudků pro účely soudních řízení nadále obracela. Naproti

---

¹⁷⁴ K bodu 294. Věcného záměru civilního řádu soudního. Finální znění 2. verze (2020), 284 s.

¹⁷⁵ Tamtéž.

tomu, prostřednictvím navrhovaných změn by mohlo dojít k odlehčení zátěže nejvytíženějších znalců, a tím i k možnému zkrácení času potřebného k vypracování expertíz zadávaných soudem.

Lze se domnívat, že zrušením ust. § 127a OSŘ by odpadla nutnost zdlouhavého objasňování kolidujících odborných závěrů jednotlivých znalců, které je i tak mnohdy řešeno ustanovením znalce jiného. Přesto je však možné polemizovat s názorem, podle kterého soukromé znalecké posudky nepřinášejí do civilního procesu nic pozitivního. Jednoznačné pozitivum podle mého názoru spočívá v naplnění práva účastníků na odbornou pomoc, neboť ti si prostřednictvím soukromých znaleckých posudků zajišťují procesní obranu, a tím i větší šanci na úspěch v rámci soudního sporu. I přesto se však přikláním k názoru, že výsledné zrychlení, zjednodušení a zlevnění soudního řízení, by mohlo být dostatečným ospravedlněním omezení práv účastníků, kterým ostatně zůstává zachována možnost vznést námitky proti soudem ustanovenému znalci i jeho posudku.

4.2.2. Další možná legislativní řešení

Navzdory výše uvedeným závěrům je vhodné zvážit, jaká legislativní řešení se zákonodárci nabízejí, pokud by chtěl současnou možnost stran danou ust. § 127a OSŘ zachovat. Jedno z takových řešení by mohlo spočívat například v omezení počtu posudků, které je strana oprávněna soudu podat. Souhlasím nicméně s názorem, podle kterého taková změna není zapotřebí, a to s ohledem na již zmiňovanou možnost soudce v krajním případě neprovést navrhovaný důkaz.¹⁷⁶ Paušální omezování možného počtu znaleckých posudků by proto bylo řešením příliš formalistickým, neboť skutečnost, zda je na místě další znalecké posudky odmítnout, bude opět vždy záležet na konkrétních okolnostech daného případu, účelu řízení a stavu provedeného dokazování. Nadto, i v situaci, kdy by každá ze stran sporu mohla předložit byť jediný znalecký posudek, by současná situace zůstala v zásadě nezměněna, neboť soud by byl nadále nucen se s těmito rozpornými zprávami znalců vypořádat.

V souvislosti s možnými změnami je třeba také zmínit, že zákonodárce se již jednou v roce 2018 pokusil o novelizaci ust. § 127a OSŘ, která však nebyla v rámci legislativního procesu přijata. V rámci návrhu zákona, kterým se měnily některé zákony v souvislosti s přijetím nového zákona o znalcích,¹⁷⁷ bylo navrhováno doplnění ust. § 127a OSŘ o slova „*pokud s tím všichni účastníci řízení souhlasí*“ postupuje se při provádění tohoto důkazu stejně, jako by se jednalo o znalecký posudek vyžádaný soudem.

---

¹⁷⁶ Např. ZIMA, Petr. Limity použití § 127a OSŘ. *Právní rozhledy*. 2015, č. 10, 373-374 s.

¹⁷⁷ Návrh zákona č. 1327/17, číslo sněmovního tisku 74 (8. volební období).

Podle důvodové zprávy¹⁷⁸ k této novele bylo motivací navrhovaných změn (podobně jako v případě věcného záměru civilního řádu soudního) zřejmé nadužívání znaleckých posudků stranami vedoucí k prodlužování a prodražování soudního řízení, a tím zároveň i k degradaci znalecké profese. Zákonodárce si v důvodové zprávě k této novele sám klade otázku: „*Proč je potřeba zpracovávat tolik znaleckých posudků, když by všechny, pokud byly provedeny správně, měly dojít ke stejným, či obdobným výsledkům?*“ S touto myšlenkou nelze než souhlasit, nicméně návrh zákona ani důvodová zpráva neobsahují na tuto otázku odpověď, ani popis, jak by navrhovaná novelizace ust. § 127a OSŘ měla současnou situaci řešit. V důsledku navrhované změny by opět nastala situace, kdy by soud posuzoval veškeré posudky účastníků jako listinné důkazy (z důvodu absence souhlasu druhé strany), jejichž případné rozpory by však byl opět nucen řešit ustanovením dalšího znalce.¹⁷⁹

4.2.3. *Inspirace v zahraniční právní úpravě*

Porovnáme-li nyní institut se zahraniční právní úpravou, také v anglosaském právním systému jsou znalecké posudky zadávané účastníky řízení velmi častým jevem. Toto srovnání může být zajímavé s ohledem na fakt, že v systému *common law* se vychází z teze, že znalec je pomocníkem zejména účastníků, a nikoliv soudu.¹⁸⁰ Britská právní úprava tak vychází z přesně opačné koncepce než návrh civilního řádu soudního, který soukromé posudky zcela vypouští. I zde však nevyhnutelně nastávají situace, kdy jsou soudu předkládány posudky s různými závěry.

Anglický právní řád tyto situace výslovně řeší v rámci svých Civil Procedure Rules, a to například možností konfrontace jednotlivých znalců, tj. jejich souběžným výsledkem též označovaným jako tzv. *hot-tubbing*¹⁸¹. Podle této úpravy může soudce kdykoliv v průběhu řízení nařídit konfrontaci znalců, jejichž znalecké posudky si konkurují, za účelem ověření správnosti závěrů obsažených v posudcích a objasnění výsledků jejich zkoumání.¹⁸² Ani v našem právním prostředí není samozřejmě konfrontace znalců vyloučena; dokonce je doporučována i Ústavním soudem. Ten v jednom ze svých nálezů¹⁸³ dovedl, že v situaci, kdy závěry znaleckých posudků jsou rozporné, a to opakovaně, je právě konfrontace znalců vhodným řešením, neboť „*pouze tak mohou tyto osoby vzájemně reagovat [...], a pouze tak lze získat zjištění, na jejichž základě bude*

¹⁷⁸ Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 1327/17, číslo sněmovního tisku 74 (8. volební období), obecná část.

¹⁷⁹ GRYGAR, Jiří. Ustanovení § 127a o. s. ř. a jeho další legislativní směřování. *Bulletin-advokacie.cz* [online]. 24. 4. 2018 [cit. 2023-09-10].

¹⁸⁰ DÖRFL (2020) *Znalec a znalecký posudek v civilním procesu*, 169 s.

¹⁸¹ Zdrojem pojmu *hot-tubbing* byl článek: KRÍSTEK, Lukáš. Občanský soudní řád – odstranění či omezení § 127a je chybou, ale jak řešit problém? *Soudce: časopis Soudcovské unie České republiky*. 2017, č. 1, 15 s.

¹⁸² Civil Procedure Rules 1998 No. 3132 (L. 17). Practice Direction 35–Experts and Assessors. Rule 35.11.

¹⁸³ Srov. náleží Ústavního soudu ze dne 25. 2. 2009, sp. zn. I. ÚS 2399/08.

možno posoudit, závěry kterého ze znaleckých posudků vyznívají přesvědčivěji [...].“ Jelikož se však jedná o formu důkazu poměrně náročnou na přípravu, provedení i následné vyhodnocení, není zřejmě v praxi využívána tolik, jak by si zasloužovala, neboť soudy se často spokojí pouze s písemnými vyhotoveními posudků.

Dalším institutem výslovně upraveným v rámci anglického civilního procesu je jmenování společného znalce zvoleného oběma stranami řízení (tzv. *single joint expert*)¹⁸⁴. Samozřejmě ani toto řešení není v našem právním řádu zakázáno, naopak je velice žádoucí, jedná se však o řešení realitě ještě více vzdálené, které by dle mého názoru ve sporném řízení nenacházelo široké uplatnění. Proto ani případné legislativní změny výslovně zavádějící tento institut do našeho právního řádu, by zřejmě nebyly vhodným řešením.

Největší přednost anglické právní úpravy však spočívá v tom, že možnost zadat posudek procesní stranou je vázána na souhlas soudu.¹⁸⁵ ¹⁸⁶ Před samotným přibráním znalce tak musejí procesní strany předložit soudu žádost o povolení jeho ustanovení, ve které uvedou odhad nákladů na vypracování posudku, oblast ze které je požadováno znalecké posouzení, otázky, které má znalec řešit, a zároveň sdělit jméno navrhovaného odborníka.¹⁸⁷ Výhodou takového postupu je fakt, že tím dochází k navázání soukromého posudku na konkrétní soudní řízení, představující mnohem praktičtější řešení, než jaké nabízí ust. § 127a OSŘ.

V kontextu uvedeného se proto domnívám, že zákonné ust. § 127a OSŘ (má-li zůstat zachováno) by zasloužovalo detailnější vymezení procesního postupu při zadávání znaleckých posudků stranou řízení. Výše zmíněná předběžná kontrola zadání soukromého posudku ze strany soudu by mohla pomoci předejít možným nejasnostem ohledně vymezení sporné skutkové otázky a potřebě odstraňovat potenciální vady takového posudku. Také by tímto postupem mohlo dojít k zajištění úplnosti vstupních podkladů při vypracování posudku. Vhodné legislativní řešení by po vzoru anglického civilního procesu mohlo spočívat například v povinnosti strany zadávající posudek nejprve svůj záměr sdělit soudu, který by v rámci předběžné kontroly prověřil úplnost zadání včetně správného odvětví, oboru a specializace znalecké činnosti, vyloučil podjatost znalce a případně uložil stranám ediční povinnost či jiné povinnosti za účelem zajištění úplnosti podkladů.¹⁸⁸

---

¹⁸⁴ Rule 35.7 (Civil Procedure Rules, Practice Direction 35)

¹⁸⁵ DÖRFL (2020) *Znalec a znalecký posudek v civilním procesu*, 169 s.

¹⁸⁶ Rule 35.4 par. 1 (Civil Procedure Rules, Practice Direction 35) stanoví: „No party may call an expert or put in evidence an expert's report without the court's permission.“

¹⁸⁷ Rule 35.4 par. 2 (Civil Procedure Rules, Practice Direction 35).

¹⁸⁸ DÖRFL, Luboš. Trampoty s ustanovením znalce stranami v občanském soudním řízení. *Soudce: časopis Soudcovské unie České republiky*. 2017, č. 1, 21 s.

4.2.4. *Shrnutí*

Usilujeme-li o dosažení větší jednoduchosti a rychlosti soudních řízení, ve kterých je třeba znalecky řešit odbornou otázku, domnívám se, že jediným řešením je právo stran předkládat v řízení vlastní posudky omezit.

Přinejmenším je třeba omezit právo účastníků vnést ze své vůle do řízení revizní znalecký posudek, neboť potřebu jeho zadání může posoudit jen nezávislý soud. K reviznímu přezkumu by se mělo přistupovat jen ve výjimečných případech, kdy nedošlo k odstranění nejasností ohledně již podaného posudku jinými způsoby. V souladu s judikaturou Nejvyššího soudu¹⁸⁹ však současné době může revizní znalecký posudek podat i účastník řízení, a to i přesto, že soud jej nepokládá za potřebný. Protistrana může poté reagovat tím, že předloží soudu vlastní tzv. superrevizní posudek, čímž se celé soudní řízení ještě více prodlouží.¹⁹⁰

Jsem nicméně stále přesvědčena, že nejlepším řešením současné situace je zbavit procesní strany práva předkládat vlastní znalecké posudky zcela, tedy zrušit ustanovení § 127a OSŘ. Povolání znalce k vyřešení odborné otázky by mělo být svěřeno výhradně nestrannému soudu a nemělo by být v rukou účastníků řízení, kteří zpracovateli posudku platili, a kteří nemohou zajistit objektivní výsledek posouzení dané skutečnosti, mnohdy vycházející z jednostranného zdroje podkladů. Ani případné zvýšení ingerence soudu do procesu zadávání znaleckého posudku stranou řízení, by dle mého názoru nebylo vhodným řešením, kdy tento postup by se podstatně blížil zadání posudku ze strany soudu, a nedošlo by k odstranění veškerých problémů spojených s tímto institutem, zejména pochybnosti o objektivitě takto zadávaných posudků.

4.3. Změny ve vztahu k hodnocení znaleckého posudku

Pokud jde o možné změny v souvislosti s hodnocením posudku znalce, ať už zadaného soudem nebo i účastníkem řízení, je třeba připomenout, že proces dokazování je v našem právním řádu ovládán zásadou volného hodnocení důkazů. Opačný postup, označovaný jako legální teorie důkazní, není v moderním právním státě přijatelný, neboť hodnocení důkazu ze strany soudu představuje komplexní proces založený výhradně na volné úvaze soudce. Proto i případné legislativní změny, ať už ve vztahu k hodnocení znaleckého posudku nebo i jiným formám důkazu, jsou jen těžko představitelné. Na úrovni zákona nelze pevně definovat pravidla pro posuzování jednotlivých typů důkazních prostředků, neboť to by popíralo samotný smysl hodnocení založený na volné úvaze soudu a individualitě každého případu. Domnívám se tedy, že dílčí pravidla pro

---

¹⁸⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 1. 2014, sp. zn. 26 Cdo 3928/2013.

¹⁹⁰ SVOBODA (2019) *Řízení v prvním stupni. Civilní proces z pohledu účastníka*, 578 s.

hodnocení znaleckého posudku by i nadále měly zůstat v intencích judikatury vrcholných soudů a odborných diskuzí, spíše než zákonné úpravy.

S ohledem na výše uvedené budu nyní věnovat pozornost spíše vlivům nové úpravy znalecké činnosti na danou problematiku. Jak již bylo mnohokrát v této práci uvedeno, nový zákon o znalcích přináší podstatné změny týkající se zejména formálních, ale i obsahových náležitostí znaleckého posudku. Porovnáme-li tyto změny s předchozí právní úpravou, vyhláška č. 37/1967 Sb. k provedení zákona o znalcích a tlumočnících z roku 1967 věnovala náležitostem znaleckého posudku jedno jediné ustanovení, a to ust. § 13. Podle něj, znalecký posudek musel obsahovat popis zkoumaného materiálu a souhrn skutečností, k nimž znalec při úkonu přihlížel (nález), výčet zadaných otázek s odpověďmi na tyto otázky (posudek), a znaleckou doložku. Kromě těchto náležitostí (a překvapivě detailního popisu připevnění sešivací šňůry na poslední stranu posudku¹⁹¹) však vyhláška žádná další pravidla týkající se jeho obsahu a struktury neobsahovala.

Nový zákon o znalcích a vyhláška o výkonu znalecké činnosti s účinností od 1. 1. 2021 zavádějí mnohem detailnější úpravu týkající se struktury posudku a povinností znalce při jeho zpracování, kdy je těmto pravidlům věnováno více než 20 ustanovení (konkrétně ust. § 28 ZnalZ a ust. § 39 – 61 vyhlášky o výkonu znalecké činnosti). S podrobnějším vymezením pravidel kladených na znalce v souvislosti s vypracováním posudku se přitom zvyšuje i srozumitelnost a snazší přezkoumatelnost těchto expertíz a výstup znalce se tak stává spolehlivějším. Tím vzrůstá i pravděpodobnost, že se soud v odborném textu zorientuje a bude schopen lépe posoudit jeho kvalitu, případně porovnávat jednotlivé expertízy mezi sebou. Jestliže tedy budou znalci v dodržování nově definovaných pravidel důslední, lze předpokládat, že činnost soudů spočívající v hodnocení tohoto typu důkazního prostředku, se do jisté míry usnadní.

Ačkoliv nelze uzavřít, že přijetím nového zákona o znalcích odpadají všechny potíže spojené se znaleckým dokazováním, domnívám se, že tato nová právní úprava může výrazně přispět jak ke zlepšení kvality znalecké činnosti, tak i lepšímu hodnocení této kvality ze strany soudu. V potaz je třeba vzít nejen nové vymezení náležitostí znaleckého posudku, ale i nové povinnosti kladené na znalce. Příkladem je obligatorní složení zkoušky sestávající z obecné části, zaručující znalost právních předpisů souvisejících s činností znalce, a ze zvláštní části spočívající ve vypracování zkušebního posudku, jejímž cílem je ověřit, zda je znalec schopen zpracovat kvalitní expertízu, mj. i pro účely soudního řízení. Zavedení vyšších nároků na výkon činnosti znalce tak rovněž výrazně přispívá ke zlepšení kvality této činnosti a znaleckých posudků

---

¹⁹¹ Podle ust. § 13 odst. 3 vyhlášky č. 37/1967 Sb., „*písemný znalecký posudek musí být sešit, jednotlivé strany očíslovány, sešivací šňůra připevněna k poslední straně posudku a přetištěna znaleckou pečeti.*“

vůbec. Také nově stanovená výše odměny, kterou již nelze považovat za zcela neuspokojivou, může nepochybně přispět ke zvýšení motivace znalců podávat kvalitnějších expertízy i k přilákání nových zájemců o znaleckou činnost.

Závěr

Nelze pochybovat o tom, že znalecké dokazování je nezbytnou součástí civilního procesu, nese s sebou však množství problémů a otázek. V rámci výkladu výše bylo popsáno, že tyto problémy mohou spočívat v přenášení odpovědnosti soudů na znalce, v nejasnostech při hodnocení věcné stránky posudku nebo v zadávání znaleckých posudků stranou řízení, a s ním spojeném prodlužování a prodražování soudního procesu. Cílem této práce proto bylo pokusit se několik otázek v souvislosti se znaleckým dokazováním zodpovědět.

První otázka vymezená v úvodu směřovala k tomu, zda může nový zákon o znalcích přispět k odstranění některých problémů spojených se znaleckým dokazováním. Jelikož v rámci práce nebyl dostatečný prostor zabývat se podrobněji veškerými aspekty, které nová veřejnoprávní úprava přináší, výklad se týkal pouze dílčích částí této úpravy, především změnami v náležitostech znaleckého posudku, novými povinnostmi kladenými na znalce (např. povinným složením zkoušky), či změnami v jejich odměňování.

V návaznosti na tento výklad bylo zjištěno, že změny, které přináší právní úprava účinná od 1. 1. 2021, mohou nepochybně vést ke zlepšení kvality činnosti znalců. Zlepšení této kvality s sebou pochopitelně nese i předkládání kvalitnějších expertíz v rámci soudních řízení, a tím i snazší hodnocení těchto důkazních prostředků ze strany soudu. V rámci práce byl kladen důraz především na detailněji definovanou strukturu znaleckého posudku, která může soudu napomoci lépe porovnávat rozdílné odborné závěry jednotlivých expertíz mezi sebou a přispět též k potlačení tendence soudů mechanicky přebírat závěry znalců do svých rozhodnutí. Lze tak konstatovat, že nová právní úprava znalecké činnosti má jistě potenciál některé problémy spojené se znaleckými posudky v soudním řízení eliminovat.

Druhá otázka k zodpovězení zněla, zda existuje právní řešení, které by eliminovalo přetrvávající problémy, aniž by tím došlo k narušení smyslu a účelu znaleckého dokazování. Před jejím zodpovězením však přistoupím k otázce třetí, a to, zda je právní úprava znaleckého dokazování v občanském soudním řádu dostatečná. Domnívám se totiž, že právní úprava občanského soudního řádu dostatečná není, a to zejména ve vztahu k ust. § 127a OSŘ.

Ustanovení § 127 OSŘ upravující zadávání znaleckého posudku ze strany soudu, je sice stručné, nicméně pro účely civilního procesu lze úpravu až na několik drobností považovat za dostačující. Za nedostatečnou je však třeba považovat úpravu v ust. § 127a OSŘ, které byla věnována podstatná část této práce. Odhlédneme-li nejprve od faktu, že hlavní nedostatek ust. § 127a OSŘ lze spatřovat v jeho samotné existenci, problematická je skutečnost, že zákonná

úprava v současnosti nestanoví konkrétní postupy zadávání posudku stranou řízení a nereflektuje ani skutečnost, že mezi znaleckým posudkem zadaným soudem a posudkem zadaným procesní stranou jsou zásadní rozdíly.

V rámci práce byly proto průběžně zmiňovány dvě základní varianty, a to jednak zachování ust. § 127a OSŘ, jednak jeho vypuštění. Bylo zjištěno, že v případě zachování možnosti procesních stran předkládat znalecké posudky by bylo nanejvýš vhodné dané ustanovení doplnit o užší vymezení procesního postupu při jejich zadávání. Na druhou stranu, ani zavedením několika změn se patrně nevyhneme nutnosti revizního znaleckého zkoumání a s ním spojeného prodlužování soudního řízení, a zcela jistě nedojde k odstranění pochybností o objektivitě takto zadávaných posudků.

Výsledkem této práce je tak příklonění k variantě druhé, tedy ke zrušení ust. § 127a OSŘ. V kontextu učiněných zjištění by i po zrušení daného ustanovení zůstal smysl znaleckého dokazování zachován, snad i podpořen, neboť by v mnoha případech došlo ke zjednodušení celého procesu dokazování, snížení nákladů řízení i odpadnutí problémů s nezaujatostí znalce. Soud je dostatečně způsobilý sám posoudit, zda je k vyřešení odborné otázky třeba expertní posouzení, přičemž i stranám by zůstala zachována možnost se proti posudku soudem ustanoveného znalce bránit.

Ve vztahu k hodnocení a provádění znaleckého posudku jako důkazu bylo v rámci práce konstatováno, že vyjádření konkrétních pravidel stanovujících, jak má soud v těchto případech postupovat, v zákonné rovině možné není, neboť takové posouzení je vždy individuální. Tyto postupy však může i nadále korigovat judikatura stanovením hranic v jednotlivě řešených případech.

Závěrem lze shrnout, že ačkoliv je znalecké dokazování v civilním procesu spojeno s množstvím problémů, velká část z nich pramení právě z možnosti procesních stran vnášet do řízení vlastní expertízy, které navíc mohou být vypracované mimo řízení bez jakékoliv ingerence soudu. Zastávám proto názor, že omezením možnosti předkládání soukromých expertíz, společně s pečlivějším postupem znalců při zpracování posudků a odpovědném postupu soudů při jejich vyhodnocování, by nepochybně bylo možné úroveň znaleckého dokazování v českém civilním procesu zvýšit.

Seznam použitých zdrojů

1. Seznam použité literatury

- DÖRFL, Luboš. *Znalec a znalecký posudek v civilním procesu*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020. ISBN 978-80-7400-790-3.
- DÖRFL, Luboš, KRYSL, Alexandr, LEHKÁ, Markéta, VISINGER, Radek. *Zákon o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021. ISBN 978-80-7400-823-8.
- DÖRFL, Luboš. Trampoty s ustanovením znalce stranami v občanském soudním řízení. *Soudce: časopis Soudcovské unie České republiky*. 2017, č. 1, 16-21 s. ISSN: 1211-5347.
- DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád I, II*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 914. ISBN 978-80-7400-107-9.
- FÜRST, Tomáš, ŠIMKOVÁ, Halina, ZIMMER, Jan, FÜRSTOVÁ, Jana. *Nová teorie důkazu: a komentovaný český překlad směrnice ENFSI pro znalecké hodnocení ve forenzních vědách*. Praha: Leges, 2022. Teoretik. ISBN 978-80-7502-579-1.
- HENDRYCH, Dušan a kol. *Právní slovník*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-059-1.
- HROMADA, Miroslav. § 120. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021. ISBN 978-80-7400-828-3.
- JIRSA, Jaromír a kol. *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha II. §79-180 občanského soudního řádu*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019. ISBN 978-80-7598-366-4.
- KRABEC, Tomáš. Limity použití § 127a OSŘ z pohledu soudního znalce. *Právní rozhledy*. 2015, č. 15-16, 554-557 s.
- KŘÍSTEK, Lukáš. *Znalectví*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. ISBN 978-80-7478-042-4.
- KŘÍSTEK, Lukáš, BÜRGER, Pavel, VUČKA, Jan. *Zákon o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech. Komentář*. Praha: Leges, 2021. ISBN 978-80-7502-511-1.
- KŘÍSTEK, Lukáš. Občanský soudní řád – odstranění či omezení § 127a je chybou, ale jak řešit problém? *Soudce: časopis Soudcovské unie České republiky*. 2017, č. 1, 11-15 s. ISSN: 1211-5347.
- KŘÍSTEK, Lukáš. Hodnocení znaleckého posudku (a nekvalitní judikatura). *Soudce: časopis Soudcovské unie České republiky*. 2017, č. 3, 15-24 s. ISSN: 1211-5347.
- KŘÍSTEK, Lukáš. Problematika znaleckých posudků a odpovědnost znalce. *Sborník Karlovarské právníké dny*. 2013, č. 21, 413-432 s.
- LAVICKÝ, Petr. *Důkazní břemeno v civilním řízení soudním*. Praha: Leges, 2017. ISBN 978-80-7502-203-5.
- MATHERN, Vladimír. *Znalecký posudok ako dôkazný prostriedok v československom trestnom konaní*. Bratislava: Veda, 1976.
- NOVÁK, Tomáš. *Znalecké posudky o dětech pod drobnohledem*. 2. doplněné vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016. ISBN 978-80-7552-171-2.

PÚRY, František, RICHTER, Martin. Vliv nového znaleckého práva na zjišťování škody v trestním řízení. *Bulletin advokacie*. 2020, č. 11, s. 20-25. ISSN 1214-3758.

SVOBODA, Karel. *Řízení v prvním stupni. Civilní proces z pohledu účastníka*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019. ISBN 978-80-7400-733-0.

ŠEVČÍK, Petr, ULLRICH, Ladislav. *Znalecké právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015. ISBN 978-80-7400-539-8.

TOMOSZEK, Maxim, FÜRST, Tomáš, ŠÍNOVÁ, Renáta. K hodnocení znaleckých posudků i v kontextu nové právní úpravy. *Právní rozhledy*. 2021, č. 7, 236-241 s. ISSN: 1210-6410.

WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní. Díl první: řízení nalézací*. 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018. ISBN 978-80-7502-299-8.

WINTEROVÁ, Alena. Znalec a znalecký posudek v civilním soudním řízení. *Soudce: časopis Soudcovské unie České republiky*. 2017, č. 1, 8-10 s. ISSN: 1211-5347.

ZAHRADNÍKOVÁ, Radka a kol. *Civilní právo procesní*. 3. aktualizované vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2018. ISBN 978-80-7380-714-6.

ZÁVORA, Jiří. Příčiny obtížné přezkoumatelnosti znaleckých posudků. *Acta Iuridica Olomucensia*. 2017, č. 12, 120–149 s. ISSN: 1805-9554.

ZIMA, Petr. Limity použití § 127a OSŘ. *Právní rozhledy*. 2015, č. 10, 373-374 s. ISSN: 1210-6410.

2. Seznam použitých internetových zdrojů

Autorský kolektiv Rozumné právo. Je třeba přijmout novou koncepci odměňování znalců. *Rozumné právo*. [online]. 2021 [cit. 2023-02-06]. Dostupné z: <https://www.rozumne-pravo.cz/cz/stanoviska/je-treba-prijmout-novou-koncepci-odmenovani-znalcu/>

DOBROVOLNÁ, Eva, DVOŘÁK, Bohumil, LAVICKÝ, Petr, PULKRÁBEK, Zdeněk, WINTEROVÁ, Alena. Věcný záměr civilního řádu soudního. Finální znění 2. verze. *Justice.cz* [online]. 2020 [cit. 2023-06-23]. Dostupné z: <https://justice.cz/>

DÖRFL, Luboš. Kvůli nedostatku soudních znalců se řízení protahují až o roky, shodli se Bradáčová a Dörfl. *ČT24. Otázky Václava Moravce* [online]. 18. 9. 2022 [cit. 2023-02-24]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3530312-kvuli-nedostatku-soudnich-znalcu-se-rizeni-protahuji-az-o-roky-shodli-se-bradacova-a>

DRAŽKA, Štěpán. Přezkum znaleckých posudků. *Epravo.cz* [online]. 11. 1. 2016 [cit. 2023-08-13]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/prezkum-znaleckych-posudku-99994.html>

ENFSI Guideline For Evaluative Reporting In Forensic Science [online]. *European Network of Forensic Science Institutes*. 2016 [cit. 2023-08-28]. Dostupné z: https://enfsi.eu/wp-content/uploads/2016/09/m1_guideline.pdf

GRYGAR, Jiří. Ustanovení § 127a o. s. ř. a jeho další legislativní směřování. *Bulletin-advokacie.cz* [online]. 24. 4. 2018 [cit. 2023-09-10]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/ustanoveni-127a-o.-s.-r.-a-jeho-dalsi-legislativni-smerovani>

JANKŮ, Martin, MAREK, Karel. Dokazování znaleckými posudky v rozhodčím řízení. *Studia Iuridica Cassoviensia* [online]. 2017, roč. 5, č. 1 [cit. 2023-09-0]. 68-76 s. ISSN 1339-3995. Dostupné z: <http://sic.pravo.upjs.sk>

KRAMPERA, Jan, VACEK, Lukáš. Právní závěry ve znaleckém posudku v civilním soudním řízení. *Epravo.cz* [online]. 2018 [cit. 2023-02-18]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/pravni-zavery-ve-znaleckem-posudku-v-civilnim-soudnim-rizeni-108148.html>

Ministerstvo spravedlnosti. Studijní materiál (nejen) pro přípravu na obecnou část vstupní zkoušky znalců. *Justice.cz* [online]. 2022 [cit. 2023-02-24]. Dostupné z: <https://znalci.justice.cz/dokumenty/#dokumenty>

MUSIL, Jan. Hodnocení znaleckého posudku. *Kriminalistika* [online]. 2010, č. 3 [cit. 2023-08-15]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/hodnoceni-znaleckeho-posudku.aspx>

TOMOSZEK, Maxim. Jaké zásady pro znalecké dokazování vyplývají z práva na spravedlivý proces? *Časopis pro právní vědu a praxi* [online]. 2020, č. 1 [cit. 2023-09-10]. ISSN: 1805-2789. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/cpvp/article/view/12653>

3. Seznam použitých právních předpisů

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních

Zákon č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech

Zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Zákon č. 23/1962 Sb., o myslivosti

Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 503/2020 Sb., o výkonu znalecké činnosti

Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 504/2020 Sb., o znalečném

Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 505/2020 Sb., kterou se stanoví seznam znaleckých odvětví jednotlivých znaleckých oborů, jiná osvědčení o odborné způsobilosti, osvědčení vydaná profesními komorami a specializační studia pro obory a odvětví

Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 370/2022 Sb., kterou se mění vyhláška č. 504/2020 Sb., o znalečném

Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících

Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 432/2002 Sb., kterou se mění vyhláška č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů, a vyhláška č. 312/1995 Sb., kterou se stanoví paušální částka nákladů trestního řízení

Civil Procedure Rules 1998 No. 3132 (L. 17). Practice Direction 35—Experts and Assessors

4. Seznam použité judikatury

Nález Ústavního soudu ze dne 28. 6. 2022, sp. zn. I. ÚS 1785/21

Nález Ústavního soudu ze dne 19. 12. 2017, sp. zn. IV. ÚS 2688/15

Nález Ústavního soudu ze dne 26. 8. 2015, sp. zn. I. ÚS 3253/13

Nález Ústavního soudu ze dne 25. 2. 2009, sp. zn. I. ÚS 2399/08

Nález Ústavního soudu ze dne 26. 3. 2009, sp. zn. III. ÚS 3300/07
Nález Ústavního soudu ze dne 13. 12. 2007, sp. zn. II. ÚS 2630/07-2
Usnesení Ústavního soudu ze dne 27. 10. 2005, sp. zn. II. ÚS 153/04
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 5. 2021, sp. zn. 32 Cdo 3443/2019-II.
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 6. 2020, sp. zn. 25 Cdo 3536/2018
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 10. 2019, sp. zn. 27 Cdo 2755/2019
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 2. 2016, sp. zn. 25 Cdo 878/2014
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 1. 2014, sp. zn. 26 Cdo 3928/2013
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 8. 2014, sp. zn. 32 Cdo 1124/2014
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 4. 2012, sp. zn. 21 Cdo 4562/2010
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 7. 2010, sp. zn. 21 Cdo 2458/2009
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. 8. 2010, sp. zn. 21 Cdo 149/2009
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 6. 8. 2009, sp. zn. 30 Cdo 352/2008
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 10. 2009, sp. zn. 22 Cdo 1810/2009
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 7. 1. 2009, sp. zn. 28 Cdo 171/2008
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2007, sp. zn. 33 Odo 324/2005
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. 3. 2006, sp. zn. 33 Odo 557/2004
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 11. 2001, sp. zn. 25 Cdo 347/2000
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 4. 1997, sp. zn. 2 Tzn 19/97
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2022, sp. zn. 29 Cdo 3476/2020
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2021, sp. zn. 27 Cdo 3185/2020
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 3. 2019, sp. zn. 25 Cdo 2217/2017
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 7. 2017, sp. zn. 22 Cdo 525/2017-I
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 3. 2016, sp. zn. 29 Cdo 4153/2015
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 11. 2014, sp. zn. 29 Cdo 3359/2012
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 6. 2012, sp. zn. 29 Cdo 2214/2010
Zpráva Nejvyššího soudu České socialistické republiky ze dne 23. 12. 1980, sp. zn. Cpj 161/79) Publikováno po č. R 1/1981 civ. Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek, 2-3/1981
Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 19. 7. 2018, sp. zn. 7 Cmo 19/2018

5. Seznam ostatních zdrojů

Důvodová zpráva k zákonu č. 254/2019 Sb. o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech, č. 254/2019 Dz
Odůvodnění vyhlášky č. 503/2020 Sb., o výkonu znalecké činnosti, č. 503/2020 Dz
Důvodová zpráva k zákonu č. 218/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, č. 218/2011 Dz

Návrh zákona č. 1327/17, číslo sněmovního tisku 74 (8. volební období), kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech a zákona o soudních tlumočnících a soudních překladatelích

Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 1327/17, číslo sněmovního tisku 74 (8. volební období), kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech a zákona o soudních tlumočnících a soudních překladatelích

Znalecké dokazování v civilním procesu

Abstrakt

Znalecké dokazování je nezbytnou součástí civilního procesu. Jeho smyslem je poskytnout pomoc soudu při řešení skutkové otázky, jejíž zodpovězení přesahuje běžné znalosti a vědomosti. Aktuálnost tématu práce je dána jednak přetrvávajícími problémy v souvislosti s dokazováním znaleckými posudky, jednak přijetím nové právní úpravy, zákona o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech, účinného od 1. 1. 2021. Práce popisuje některé problematické aspekty v různých fázích dokazování znaleckým posudkem, tj. problémy související se zadáváním posudku (rozlišování mezi právními a skutkovými otázkami), při vypracování posudku znalcem (zejm. jeho nedostatečná přezkoumatelnost), a problémy související s jeho hodnocením a prováděním před soudem. Cílem práce je definovat hlavní problémy spojené se znaleckým dokazováním, vyhodnotit vliv nové úpravy znalecké činnosti na dokazování v soudním řízení, zhodnotit, zda je úprava ust. § 127 a § 127a OSŘ vyhovující, a případně navrhnout řešení, které by bylo způsobilé definované problémy odstranit.

První část práce zahrnuje úvod do procesního dokazování, zabývá se rolí znalce a znaleckého posudku v civilním procesu a udává přehled nejvýznamnějších změn zavedených novým zákonem o znalcích. Druhá a třetí část jsou věnovány znaleckému posudku, jeho náležitostem a hodnocení znaleckého posudku ze strany soudu. V poslední části jsou uvedeny možné legislativní změny, zejména ve vztahu k ust. § 127a OSŘ, které přináší do civilního soudního řízení množství problémů. Výsledkem práce je zjištění, že nový zákon o znalcích spolu s prováděcími vyhláškami významně přispívá ke zvýšení kvality znalecké činnosti, a tím i k možnostem lepšího hodnocení znaleckých posudků ze strany soudu. Největší potíž současné úpravy je spatřována v nedostatečné regulaci oprávnění stran řízení předkládat soudu vlastní expertízy, a proto se autorka práce přiklání k řešení problémů prostřednictvím zrušení ust. § 127a OSŘ.

Klíčová slova: Znalec; Znalecký posudek; Dokazování v civilním procesu

Expert Evidence in Civil Procedure

Abstract

Expert evidence is an essential part of the civil process. Its purpose is to help the court in resolving a factual question, the answer to which goes beyond ordinary knowledge. The relevance of the topic is given both by the persistent problems in connection with expert evidence, and the new legislation on the expert activities effective from 1 January 2021. The thesis describes some problematic aspects at various stages of expert opinion proving, as problems related to the assignment of the expert opinion (distinguishing between legal and factual questions), the preparation of the opinion itself (especially its insufficient reviewability) and problems related to its evaluation before the court. The objective of the thesis is to define the main problems associated with expert evidence, to evaluate the impact of the new regulation of expert activities on evidence in court proceedings, to assess whether the regulation of provisions § 127 and § 127a of the Civil Procedure Code is satisfactory, and possibly to propose a solution that would be able to eliminate the defined problems.

The first part of the thesis includes an introduction to procedural evidence, deals with the role of the expert and expert opinion in civil proceedings and gives an overview of the most important changes introduced by the new legislation. The second and third parts are devoted to the expert opinion itself, its requirements and the evaluation of the expert opinion by the court. In the last part, possible legislative changes are presented, especially in relation to provision of § 127a of the Civil Procedure Code, which always brings a number of problems. As a result, it is found that the new legislation on expert activities together with the implementing decrees significantly increases the quality of expert activities and thus to the better evaluation of expert opinions by the court. The biggest difficulty of the current regulation is seen in the insufficient regulation of the parties' right to submit their own expert opinions to the court, and therefore the author of the thesis is in favour of solving the problems by abolishing provision § 127a of the Civil Procedure Code.

Key words: Expert; Expert opinion; Evidence in civil proceedings